Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 56 (16579) | 1984 оной мартын 6, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ЦЕНТРАЛЬНА ҺУНГУУЛИИН КОМИССИДА

Совет Социалис Республикануудай Союзай арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй һунгалта воскресенидэ, 1984 оной мартын 4-дэ болобо. Һунгалта нютагай сагаар үглеөнэй 6 часһаа үдэшын 10 час болотор үнгэрһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин заседани энэ үдэр Москвада, Союзуудай байшан соо болоод, орон дотор дуугаа үгэлгын ябаса тухай асуудалые хаража үзэбэ.

Центральна һунгуулиин комиссиин абаһан баримта мэдээнүүдэй ёһоор үдэрэй 12 часта һунгагшадай 89,42 процентнь, үдэшын 6 часта 99.59 процентнь дуугаа үгэһэн байгаа. Үдэшын 6 часта дуугаа үгэлгэдэ хабаадаад байгаа гэбэл: РСФСР-тэ — һунгагшадай 99,32 процент, Украинын ССР-тэ — 99,93 процент, Белоруссиин ССР-тэ — 99.82 процент, Узбегэй ССР-тэ — 99.97 процент, Казахай ССР-тэ — 99,87 процент, Грузиин ССР-тэ — 99.92 процент, Азербайджанай ССР-тэ — 99.99 процент, Литвагай ССР-тэ — 99,87 процент, Молдавиин ССР-тэ — 99,93 процент, Латвиин ССР-тэ — 99,67 процент, Киргизэй ССР-тэ — 99,97 процент, Таджигай ССР-тэ — 99,76 процент, Армениин ССР-тэ — 99,88 процент, Туркмениин ССР-тэ — 99,91 процент, Эстониин ССР-тэ — 99,95 процент.

Советскэ Союзай бүхы дэбисхэр дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта эмхитэйгээр, һунгагшадай политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрбэ. Тэрэ Коммунис партиин ба Совет арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй, социалис демократиин илак мандалгын шэнэ толотомо гэршэ болоо.

(ТАСС).

...А САГТАНЬ ...ҮНГЭРГЭХЭ

...манай республика дотор сагай ...агүй байжа, хүдөө ажахые эрхилхэ хэ... хүшэр байдалые тохёолдуулаа. Үнгэ... хабарын, мүн зунай эхин багаар ехэл ...ургаса тарянанай, үбһэ ногооной ургалгада ...аруулһан байна. Теэд эдэ бэрхэшээлнүүд ...бэшэ ааб даа. Имагтал колхоз, совхо... газар тарялангай зональна системэ, ...гурим ёһо зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар ...эдэ хүндэ хүшэр байдал гаталагдаа. ...арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи ...элбэг ороохо таряа, ургаса ногоо хуряа...

...юу харуулнаб гэхэдэ, жэл бүри тог... ургаса абахын тула зарим ажахынууд, ...һарануудта тарялан, сабшалан дээрэ ...гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, ...гол горхонууд дээрэ бүлүүр станцинуудые ...тэр тошо халяаха хүдэлмэринүүдые ...ээр ябуулха хэмжээнүүдые шухалада ...һээ тарялан, сабшалан дээрэ үбэлэй... агротехническэ хэмжээнүүдые эмхи... арга боломжонууд колхоз, совхоз

...хэды бэрхэшээлтэй байбашье, жэл ...баян ургаса абадаг ажахынууд, бригa... түрүүшүүл яһала олон. Жэшээлхэдэ, ...Кировэй нэрэмжэтэ совхозой трак... ажалай бригадын бригадир Базар Токто... намар саһанай ороходонь, саг соонь ...абахые оролдодог. Тинхэдээ саһанайн... хоорондонь 10—15 метр зайтайгаар ха...

...районой «Авангард» совхозой Алта... отделениин луговодууд Н. Ц. Цыбанов, ...үбэлэй эхинһээ хойшо даалгагдаһан ...тошо хүргэхэ хүдэлмэреэ үргэнөөр ...районой Хүрбын ОПХ-гай, Хоринин ...Үдын, Дээдэ-Тайлсын совхозуудай луго... ...нилээд дүршэлтэй юм.

...республикын зарим ажахынууд энэ ...тэй. Мүнөө болотор олон газарта ...үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаагүй ...Баргажанай, Хурамхаанай, Сэлэн... районуудта биратай юумэн хэгдэнэгүй. ...зүбөөр, хүсэдөөр хэрэглэхэ, тэрэнээ ...тарялан, сабшалан дээрэ гаргаха хүдэлмэри ...гүйгөөр үнгэргэнэ.

...ажахынуудай зарим газарай хүрьһэ... үлеэлгэжэ, уһанда угаалгажа муудадаг. ...тула саг соонь һайн шанартайгаар ...нуга сабшаландаа органическа үтэг... ...ээр оруулха зорилго табигдана. ...ургасын түлөө 2160 мянган тонно ...үлгэ гаргаха, 90 мянган гектар тал... тогтоохо, 18 миллион кубометр тошо ...техническэ газар уһалха 855 түхеэрэлгэ ...тогтоол республикын Министрнүүдэй ...жэлэй декабрь һарада баталан абаһан ...салгатай хүдэлмэри энэ жэлэй май һара ...хараалагданхай.

...районуудай ажахы бүхэндэ органическа ...зөөхэ, саһа тогтоохо, тошо халяаха ...отрядууд һарын болон квартальна түсэбүү... дүүргэхэ ёһотой. Газар тарялан үтэгжүүл... «Сельхозхимия» нэгэдэлэй эмхи зургаанууд ...хүдэлмэри хэхэ уялгатай, байгуулагдаһан бри... ...дүршэл шадабаритай механизаторнуу... ...хангаха, элдэб түхэлэй техникэ элбэг хү... ...тэй. Колхоз, совхозуудай агрономичe... шухала хүдэлмэриин хойноһоо саг үргэл... ...тэдэнэртэ зүбшэл заабари үгэхэ, өөһэ... ...дурадхалнуудые оруулха ёһотой.

...хүдэлмэриин удхыень һайса ойлгоһон ...хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тэрэнээ эм... ...үнгэргэдэг байна. Загарайн районой Оно... XXI партсъездын, «Гигант» колхозуудта, ...бэрэй, Зэдын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын ...органическа үтэгжүүлгэ гаргаха хүдэлмэри ...гдана. Түнхэнэй районой Саянанай сов... ...тарялангай үрэжэл һайжаруулха отряд ...бүхыдөө 3000 тонно торф гаргаха түсэбөө ...оодоно.

...СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ...һаа хойшо нилээд ехэ саг үнгэрбэшье, за... ...шэбхэ зөөхэ отрядууд дүүрэн хүсэндөө ...гүй. Мүнөө болотор Хурамхаанай, Хяагтын ...шэбхэ шэрэхэ тусхай отрядууд ажалаа ...ябуулаагүй байһаар, эмхидхэгдэһэн олохон ...хүсэд хүрэхэ техникэ үгтэнэгүй, дүршэл ...механизаторнууд томилогдоногүй. Иимэ ...жо, түсэбтэ даабари дүүргэгдэнгүй үлэшэ...

...тарялан, сабшалангай үрэжэлыень дээ... ...тэ харюусалгагүйгөөр хандажа огто боло... нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатан ...энэ жэлэй ургасаһаа сэхэ дулдыдаха ха ...үдэр сагаа минитэ гээнгүйгөөр ажахы, нэ... ...хүдэлмэреэ хурдан түргэнөөр ябуулха

...мүнөө үедэ саһа тогтоохо, тошо халяаха гээ... ...гүй шухала хэрэг мүн.

...колхоз, совхозуудай, районуудай «Сель... ...нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үбэ... ...һарануудта ябуулагдаха агротехническэ хү... ...анхарал хандуулха, эндэ хүдэлжэ байһан ...дунда социалис мүрысөө үргэнөөр ...түрүүшүүлые урмашуулха хэмжээнүүдые ...хэрэглэхэ уялгатай. Үбэлэй шэмэрүүн ...тарялан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ, торф ...горхоной, булагуудай уһые газар руугаа ...хабарай һалхинда үлеэлгэнгүй саһа тогтоохо ...эршэтэйгээр ябуулжа байһан хүнүүдэй ажа... ...гуримтайгаар ябуулха, эдэнэртэ зохид эрхэ ...асуудалнуудта ажахынуудай хүтэлбэрн... ...тина, профсоюзна организацинууд анхара... ...зорилтотой.

КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНОЙ АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ХУШУУН-ҮЗҮҮРЭЙ СОМОНОЙ СОВЕДЭЙ АЖАЛШАДАЙ АБАҺАН СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД ТУХАЙ

1984 оной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ талаар Мухар-Шэбэрэй районой арадай депутадуудай Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй ажалшадай үүсхэлые КПСС-эй обкомой бюро, республикын Министрнүүдэй Совет һайшааба.

Тус сомоной Соведэй ажалшадай үүсхэлые дэмжэхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхаар КПСС-эй горкомууд болон райкомууд, арадай депутадуудай районно Соведүүд уялгалагдаба.

1984 оной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхынь түлөө сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй хоорондо социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ шухала гээд КПСС-эй обкомой бюрогой, Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

1984 оной, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө арадай депутадуудай сельскэ болон сомоной, поселково Соведүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулхыень республикын, районуудай газетэнүүдэй редакцинуудта, Телевидени болон радио-дамжуулгын талаар комитедтэ дурадхагдаба.

1984 ОНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ТҮСЭБҮҮДЫЕ БОЛЗОРҺООНЬ УРИД ДҮҮРГЭХЭ, ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭХЭ ТАЛААР МУХАР-ШЭБЭРЭЙ РАЙОНОЙ АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ХУШУУН-ҮЗҮҮРЭЙ СОМОНОЙ СОВЕДЭЙ АЖАЛШАДАЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй ажалшад бүхы совет арадтал адли политическэ ба ажалай дэбжэлтын оршондо КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, экономическа болон социальна түсэбүүдые дүүргэхэ талаар шэнэ амжалтануудые туйлаһан байна. Мал ажалай ба газар тарялангай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха талаар 1983 оной социалис уялганууд үлүүлэн дүүргэгдэɘ. Мал ажалай бүхы зүйлэй продукци ба ороохо гүрэндэ худалдаха талаар гурбан жэлэй түсэбүүд дүүргэгдэɘ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхилһээр бүхыдөө 2960 дүрбэлжэн метр талмайтай хоёр-хоёр байратай 20, нэгэ-нэгэ байратай 8 гэр ашаглалгада оруулагдаа.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн хүн бүхэндэ абажа тоолобол, 23 түхэриг 75 мүнгэндэ хүрөө.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд сомоной Соведэй ажалшадай ажалай ба политическэ эдэбхи бадаруулаа, зохёохы хүсые нэмээгээ.

«Знамя Ленина», «Путь Ленина» колхозуудай колхознигууд ба мэргэжэлтэд, Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй бүхы ажалшад 1984 ондо габшагайгаар ажаллажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхээр шиидэнхэй. Сомоной Соведэй ажалшад ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда удаадахи социалис уялгануудые баталан абаба:

Ажалай эмхидхэл саашадань нарижуулһанай, агротехникын түрүү аргануудые хэрэглэһэнэй, газар тарялан, оньһон техникэ болон бусад нөөсэнүүдээ ашагтайгаар хэрэглэһэнэй ашаар гектар бүриһөө 13,8 центнер ороохо, 100 центнер кукурузын ногоон набшаһа суглуулжа абахабди. Гүрэндэ 21 мянган центнер ороохон худалдагдаха.

Газарай үрэжэл һайжаруулхын тула саһа тогтоохо хүдэлмэри ябуулхабди, 24500 тонно наг шэбхэ, 1200 тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргахабди, уһалагдадаг газараа 1200 гектар хүрэтэр үргэдхэжэ, тэрэнээ 3 дахин уһалхабди.

Бригадна подряд нэбтэрүүлһэнэй ашаар хабарай тарилгые 12 үдэрэй туршада дүүргэхэбди. Ургаса ба ороохо таряа хуряалгын техникые 1984 оной апрелиин 30 болотор бэлэн болгохобди.

Малаа харууһалха ба хооллуулха талаар түрүү онол аргануудые хэрэглэн, мал ажалай продукт үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэбди. Үнеэн бүриһөө түсэбэй ёһоор 1850 килограмм һү haaхын орондо 2000 килограмм һү haaжа, тэрэнэй 88,4 процентые нэгэдэхи сортоор тушаахабди, 5000 центнерэй орондо 5300 центнер мяха, 550 центнер нооһо худалдахабди.

100 эхэ хонин бүриһөө 84 хурьга, 100 үнеэн бүриһөө 96 тугал, гүүн бүриһөө 80 унага абажа түлжүүлхэбди.

Ерэхэ жэлэй үбэлжэлгэдэ 1700 тонно сенаж, 7350 тонно силос, 1350 тонно витаминтай ногооной гурил, 3205 тонно үбһэ болон бусад тэжээл бэлдэхэ гэхэ гү, али малай толгой бүридэ 14,5 центнер тэжээл бэлдэхэбди.

Гар ажалай хүдэлмэриие комплексноор оньһожоруулһанай, үйлэдбэриин түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ тогтоогдомол түсэбһөө гадуур 4 процентээр нэмээжэ, 117 мянган түхэригэй нэмэлтэ продукци абахабди, тарлан ажалай продукциин өөрын үнэ сэн 2,7 процентээр, мал ажалда 5 процентээр түсэбтэ нэмэлтэ болгон хямдаруулха гэлсээбди.

Бүхы зүйлэй материальна нөөсэнүүдые алмахын, ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө тэмсэлээ шангадхан, 9 процент тоһодолго-түрхилгын материалнуудые, 2800 киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмахабди. 1984 оной дүнгөөр 1123 мянган түхэриг сэбэр олзо оруулхабди.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он), мүн удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, улам үргэһэн экономическа арга боломжонуудаа хэрэглэһэнэй ашаар һуурин тосхонуудай социально-соёлой түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэбди. Гэр байрануудые, социальна болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын объектнүүдые, үйлэдбэриин байрануудые бариха асуудалда онсо анхарал хандуулхабди.

Хорёо соогоо мал ба шубуу бариха барилгануудтай 15 гэр ашаглалгада оруулха, хонидой 4 байра, тоһодолго-түрхилгын материалнуудай склад, силос дараха 2 траншей гэхэ мэтые барихабди, үхибүүдэй 140 һууритай комбинат худалдаа наймаанай түб барижа эхилхэбди.

1984 ондо ажалай эсэсэй дүнгүүдээр ажалай түлбэри үгэдэг бригадна подрядай гуримаар үйлэдбэриеэ эмхидхэжэ үргэлжэлүүлхэбди. Гүрэнэй түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө ажалшан бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэбди.

Эмхи зургаанууд болон организацинуудай юрэнхы эрдэмэй хэмжээе, мэргэжэл шадабаринe дээшэлүүлхэ зорилго табигдаа; техническэ мэргэжэлэй училищида 8 хүниие эльгээжэ, 180 хүниие курсануудта һургахабди.

Һурагшадай хүдөө ажахын мэргэжэл олохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха. Һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай хүдэлмэриие нарижуулхабди.

Хубиин хамһабариин ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ нүлөөлэн, 20 толгой эбэртэ мал хүн зондо худалдажа, толгой мал бүхэндэнь 3 центнер бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл үгэдэг болохобди, хүн зонһоо 20 центнер һү, 20 центнер мяхан, 20 центнер нооһон худалдан абтаха.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын шанар һайжаруулаад, хангалгын хэмжээе хүн бүхэндэ абажа тоолобол, 26 түхэригтэ хүргэхэбди.

Магазинуудай хүдэлмэри һайжаруулагдаха. Жэлэйнгээ түсэб 1984 оной декабриин 30-да дүүргэхэбди. Һуурин тосхонуудаа улам болбосон түхэлтэй болгохын тула 500 модо, 1800 һөөг бургааһа һуулгажа, 2000 дүрбэлжэн метр талмайда сэсэгүүдые тарихабди.

Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулхабди, ариг сэбэр сахиха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулхабди.

Ажалшадай зохёохы эдэбхи үүсхэлые дэмжэн, соёлой ниитын хэмжээ ябуулгануудые үргэдхэхэбди.

Хүдөө ажахын кампанинуудай үедэ соёлой, худалдаа наймаанай, медицинскэ болон ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулжа, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд улам һайнаар хангагдадаг болохо.

Сомоной Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүд болон постнуудай, ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха, ажалай журам һайжаруулха, социалис зөөри хамгаалха, ниитын гурим сахиха хэрэгтэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэбди.

Сомоной Соведэй хүдэлмэридэ депутадуудай эдэбхитэйгээр хабаадалгые хангахабди. Һунгагшадтай холбоо байгуулха, тэдэнэй захяануудые дүүргэхэдэнь депутадуудта саг үргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байхабди.

Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй ажалшад КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, СССР-эй Эдэ хоолой программа бэелүүлэн, эсэсэй дүнгүүд үдэр бүриин бүтээсэтэй ажалаар дүүргэгдэдэг гэжэ мэдэрэн, 1984 оной түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудые коллектив бүхэнэй, ажалшан бүхэнэй дүүргэхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэбди гэһэн уялга абанабди.

Социалис уялганууд ажалша коллективүүдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведэй сесси дээрэ баталагдан абтаа.

МҮРЫСӨӨНДЭ ЭРХИМЛЭГШЭДТЭ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай областной Совет республикын арадай депутадуудай поселково, сельскэ болон сомоной Соведүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 1983 оной хоёрдохи хахадай дүнгүүдые хаража үзөөд, **ингэжэ тогтообо:**

Арадай депутадуудай поселково, сельскэ болон сомоной Соведүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй гуримуудые дүүргэхэ талаар эрхим дүнгүүдые туйлаһанай түлөө **Хорини районой Ашангын сомоной Соведтэ** Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной Соведэй дамжуулгын Улаан туг 500 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулха;

Баргажанай районой һүбын сельскэ Соведтэ 400 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан барюулха;

Мухар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүрэй сомоной Соведтэ 250 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан барюулха.

1983 оной хоёрдохи хахадта социалис мүрысөөнэй гуримуудые дүүргэхэ талаар Сэлэнгын районой Ноёхоной сомоной Соведэй, Улаан-Үдын районой Саянтын сельскэ Соведэй, Хурамхаанай районой Һахалиин сельскэ Соведэй, Яруунын районой Коондын сомоной Соведэй, Баунтын районой Севернэ сельскэ Соведэй, Захаминай районой Утаата-Далахайн сомоной Соведэй, Прибайкалиин районой Таловска сельскэ Соведэй, Зэдын районой Петропавловска сельскэ Соведэй һайнаар хүдэлһые тэмдэглэхэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

СССР-эй ХАБСАРАЛГЫН БА ТУСХАЙ БАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИИН МИНИСТЕРСТВЫН «ШАХТСПЕЦСТРОЙ» ТРЕСТЫН КАРАГАНДАГАЙ ШАХТА БАРИЛГЫН ПРОХОДЧЕСКО УПРАВЛЕНИҺЭЭ БУРЯАДАЙ АССР-тэ АЖАЛЛАДАГ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМ БАРИҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь, ажалай амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө иимэ хүнүүдые **«Байгал-Амарай түмэр зам бариһанай түлөө»** медаляар шагнаха:

Алексеев Виктор Викторовичые — проходчик.
Анохин Валентин Николаевичые — токарь.
Бойко Роман Алексеевичые — проходчик.
Вальдшмидт Галина Федоровнае — үргэлгын машинын машинист.
Волкова Ирина Сергеевнае — хүдэлмэришэн.
Григорьев Николай Сергеевичые — автомобилиин жолоошон.
Губанов Сергей Адольфовичые — проходчик.
Данкина Татьяна Андреевнае — хүдэлмэришэн.
Звездина Ирина Леонидовнае — хүдэлмэришэн.
Игнатьев Василий Ивановичые — проходчик.
Коротнев Владимир Александровичые — проходчик.
Коротнева Тамара Ивановнае — хүдэлмэришэн.
Мальков Валерий Филиппович — проходчик.
Маринина Раиса Романовнае — үргэлгын машинын машинист.
Насатович Нелли Викторовнае — хүдэлмэришэн.
Нефедов Владимир Леоньтьевичые — проходчик.
Нефедова Галина Николаевнае — хүдэлмэришэн.
Обухов Александр Александровичые — проходчик.
Помогаева Раиса Фроловнае — үргэлгын машинын машинист.
Приходько Раиса Петровнае — хүргэлгын түхеэрэлгын машинист.
Пушнин Егор Кирилловичые — участогай начальник.
Пушнина Анна Ивановнае — аккумуляторщик.
Узенбаев Хуснулла Хаббуловичые — түмэршэ дархан.
Федоров Геннадий Федоровичые — проходчик.
Хлыстова Лариса Ивановнае — хүдэлмэришэн.
Чекмахова Людмила Гавриловнае — хүдэлмэришэн.
Чмелев Александр Васильевичые — газар доро хүдэлдэг электрослесарь.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной мартын 2.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

ЛИТВАГАЙ ССР-эй БАРИЛГЫН МИНИСТЕРСТВЫН «ЛИТБАМСТРОЙ» ГЭЖЭ БАРИЛГА-ХАБСАРАЛГЫН ПОЕЗДҺОО БУРЯАДАЙ АССР-тэ АЖАЛЛАДАГ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ «БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМ БАРИҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь, ажалай амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө иимэ хүнүүдые **«Байгал-Амарай түмэр зам бариһанай түлөө»** медаляар шагнаха:

Андреев Игорь Дмитриевичые — слесарь-сантехник.
Ардавичюс Мартинас Броневичые — такелажник.
Баев Николай Алексеевичые — автомобилиин жолоошон.
Балтрушевич Иосиф Станиславовичые — электромонтер.
Баскис Альгимантас-Ионас Прановичые — автомобилиин жолоошон.
Бильзюкявичюс Сигитас-Стасис Ионовичые — барилга-хабсаралгын поездын начальник.
Вагрис Антонас Антановичые — модошо дархан.
Вайтекунас Витаутас Антановичые — бетонщик.
Вайтекунене Антонина Юозовнае — штукатур.
Зубенко Михаил Ивановичые — экскаваторай машинист.
Калюжний Владимир Петровичые — модошо дархан.
Каспутис Витаутас Антоновичые — модошо дархан.
Король Анна Николаевнае — ахалагша экономист.
Малиновский Виктор Иосифовичые — модошо дархан.
Налетова Александра Васильевнае — секретарь-машинистка.
Павлюк Анатолий Васильевичые — хабсаргагша.
Папакулене Зоя Михайловнае — инженер.
Папакулис Антонас Казимировичые — ахамад инженер.
Петрушков Константин Ивановичые — таһагай начальник.
Петрушкова Светлана Георгиевнае — экономист.
Поцявичюс Адомас Томошевичые — модошо дархан.
Пуйдокас Кястутис Витаутовичые — ахалагша инспектор.
Рачкаускас Пятрас-Ромуальдас Антановичые — модошо дархан.
Чепонис Витаутас Ляоновичые — кранай машинист.
Шаломскас Станиславас Зигмантовичые — рамщик.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной мартын 2.

ШАГНАЛ

Республикын ой модоной промышленностиие хүгжөөхэ талаар олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө Буряадай модо бэлэдхэлгын үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор Виталий Романович **Ворожейкиниие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Партийна болон совет органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Сергей Николаевич **Булдаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын сүүдэй органуудта удаан саг соо һайнаар ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдэ городой Октябрьска районой арадай сүүдэй түрүүлэгшэ Иннокентий Хрисанфович **Дёмиине** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө, түрэһөөр 80 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, пенсионер Алексей Иванович **Барановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

— Манай коллективэй ажалшад бүхы совет арадтад адли КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), ээлжээтэбэшэ февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа, бүримүһэн һайшаан дэмжэһэн байна. Ажалшадай суглаанууд дээрэ түсэбтэ даабаринуудаа гансашье дүүргэхэ бэшэ, харин үлүүлэн дүүргэхэ тухай һайшаалта дурадхалнууд, зүбтэй ажаглалтанууд оруулагдаа. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлжэ, 280 тонно нэмэлтэ концентрат гэхэ гү, али 47,6 мянган түхэригэй продукци гаргаха, продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процентээр нэмээжэ доошолуулһанай ашаар 24,5 түхэригэй алмалта хэхэ гэһэн шэнэ социалис уялганууды абаа. Энэмнай бэлэн хэрэг бэшэ. Тиимэһээ хүн бүхэн бүхы нөөсэнүүдээ болон арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ, урда урдынхиһаа шадаал һаа һайнаар, бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ болоно бшуу,— гэжэ партиин Хяагтын райкомой пленум дээрэ Харанхын плавико-шпадай руднигай директор Г. М. Плевако хэлэһэн байна.

Нээрээшье, партиин райкомой пленум дээрэ үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ, ашагтайгаар хэрэглэхэ, бии байгаа дутуу дунданuудые заатагүй усадхаха, түйлаһанаараа һанаагаа заһаад байхагүй тушаа сэхэшье, шүүмжэлхышье хөөрэлдөөн болоо.

Партиин райкомой ээлжээтэ пленум дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр районой партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Лубсандоржиев хэһэн байна. Энэ партийна хуралдаанай болохын урда үдэр 1983 оной бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта районой хүртэһэн тухай баярта мэдээсэл абтаһан байна. Теэд пленумдэ хабаадагшадай гансал түйлаһан тухайгаа бэшэ, харин ерээдүйн зорилгонууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, үйлэдбэриин нөөсэнүүд тухай залан сэхээр хөөрэлдэһэниинь ехэтэ һайшаалтай.

Район үнгэрһэн жэлдэ нилээд ехэ амжалта түйлаа. Промышленна продукци гаргаха түсэб 103 процент, тэрэнние худалдаха түсэб 105 процент дүүргэгдэһэн байна. Жэлэй түсэбһөө гадуур 1 миллион 276 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа. Мүн байгша оной январь һарада продукци худалдаха түсэбтэ даабари 105 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 102 процент дүүргэгдэбэ гээшэ. Энэмнай муу бэшэ эхин болоно бшуу.

Нёдондо жэлдэ капитальна барилгын талаар ехэ юумэн хэгдээ, 7,4 миллион түхэриг ашаглагдаа. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэб 106 процент дүүргэгдэһэн байха юм. Түмэр замай, автомобильна транспортые хүгжөөхэ даабаринууд сүм дүүргэгдээ.

Илангаяа ехэ хубилалтанууд хүдөө ажахыда болоо гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Район хоёрдохи жэлээ һайн ургаса ургуулжа, нилээд ехэ ороохо таряа болон тэжээлэй ургамалнуудые хуряажа абаа. Урда жэлнүүдһээ горитой ехэ бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл нөөсэлэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдын ашаар гүрэндэ ороохо таряа, хартаабха, мяха, һү, нооһо, үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдэһэн гээшэ. Иимэ амжалта түйлаха хэрэгтэ «Родина», «Дружба» колхозууд, Хүдэриин, Алтайн совхозууд ехэхэн хубитаяа оруулжа шадаа.

Мүнөө хабарай тарилгада бэлэдхэл үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана. Машина, техникэ заһабарилагдана. 10,5 мянган тонно эрхим шанартай тарянай үрэһэн хаагданхай. Энээнэйнь 79 процентнь сортовой үрэһэн болоно. Үтэгжүүлгэ тарялан дээрэ гаргагдана.

Малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Байгша оной январь соо нёдондоной энэ үеынхиһөө дээшэ һүн һаагдаа. Мал шахан таргалуулха талаар түрүү коллективүүд бии юм.

Гэбэшье районой арадай ажахын һалбари бүхэндэ хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдэй, арга боломжонуудай бии байһыень пленумдэ хабаадагшад элирхэйлһэн байна. Промышленность болон капитальна барилгада түсэбтэ даабаряа дүүргэдэггүй, муу шанартай продукци гаргадаг предприятинууд байһан зандаа. Энэ нэн түрүүн Наушкын мяханай комбинадта, Хяагтын пивын заводто, Госкомсельхозтехникын районно нэгэдэлдэ, «Бурятцелинстрой» трестын 466-дахи ПМК-да сэхэ хабаатай. Промышленна 18 предприятида гаргагдадаг продукци дотор Шанарай тэмдэгтэ хүртэһэн продукциин хубинь тон бага. Зарим газарта ажалай эмхидхэл болон журам һуладана, түрүү онол арганууд, илангаяа бригадна подряд, үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй. Ажалай саг миин гээхэ ябадал гүйсэд усадхагданагүй гээшэ.

— Хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдалда онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой. Теэд эндэ дутуу дунданууд үзэгдэһөөр. Байрын гэрнүүд, үхибүүдэй эмхи зургаанууд барингданагүй, тиимэһээ олон хүдэлмэришэд ажалһаа гаража ошоно,— гэжэ мяханай комбинадай мастер Р. Д. Бурлакова пленум дээрэ ажаглалта хэлэһэн байна.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдые дүүрэн хэрэглэхэ, ажалай эмхидхэлэй шэнэ онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, түрүү техникэ болон технологи промышленностьда нэбтэрүүлхэ, түүхэй эд болон түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые алмаха, эдэ бүгэдэнэй ашаар ажалай бүтээсэ түсэбһөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэн 0,5 процентээр нэмээжэ доошолуулха тухай Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэн Л. Н. Кузьмина, Харанхын плавико-шпадай руднигай директор Г. М. Плевако, районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ С. П. Бадмаев болон бусад хэлэһэн, анхарал татамаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулһан байна бшуу.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ һайн хубилалтанууд боложо байгаашье һаа, газар таряалангай болон мал ажалай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ талаар бии байгаа арга боломжонууд дууһан хэрэглэгдээгүй байһаар. Газар элдүүрилгын зональна гуримай эрилтэнүүд гүйсэд баримталагданагүй. Таряалан, сабшалан ба бэлшээри үһалха түхеэрэлгэнүүд хүсэд хүсэндөө ашаглагданагүй. Тэрэ тоодо хүсэ ехэтэ «Фрегат», «Сигма» түхеэрэлгэнүүд. Имагтал иимэ шалгалтануудһаа боложо, бусадта орходоо, Хяагтын, «Пограничный», Ехэ-Нугын совхозууд нилээд доогуур ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудай ургаса абаһан байха юм. Энэ үедэ хабарай тарилгын бэлэдхэл шухала удха шанартай болонхой. Тиигэбэшье «Пограничный», Хүдэриин совхозуудта трактор, сеялкэ, культиватор болон бүлүүр станцинуудые заһабарилха хүдэлмэри удаарна. Тарилгын үрэһэ хүрэнгын шанар һайжаруулха, бэлдэхэ хүдэлмэри мүнөө таряашадай гол анхаралда байха зэргэтэй.

Пленум дээрэ Госкомсельхозтехникын районой нэгэдэлэй хангалтагүй хүдэлмэри тушаа нилээд ехэ шүүмжэлэл гараһан байна. Тиигэбэшье эндэ үгэ хэлэһэн нэгэдэлэй начальник Л. М. Насухинай түсэбүүдэй ниитэ дээрэ дүүргэгдэжэ байһан тухай юрэнхыгоор хөөрөөд, тодорхой хэмжээнүүдэй яажа бэелүүлэгдэхэб гэжэ хэлээгүйнь харамтай. Машина болон техникые техническэ талаарнь хангалгын дүй дүршэл шудалхаяа манай мэргэжэлтэд һая Хориин район ошоо гэжэ ёһын тэдыдэ хэлэбэха юм. Тарилгын үедэ механизаторнууд, илангаяа К-700 тракторто хүдэлхэ хүнүүд дуталдана. Тиигэбэшье тэдэнине бэлдэхэ хүдэлмэри ябуулагданагүй. СПТУ-да 25 хүн һураха аад, мүнөө оройдоол 12 хүн хэшээлнүүдтэ ябажа байна. Энэ асуудал ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй онсо анхаралаа хандуулха хэрэг болоно бэшэ гү?

Мүн эндэ мал ажалые түргэнөөр хүгжөөхэ гол шухала асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Юуб гэхэдэ, үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангагданхай аад, ашаг шэмэнь үшөөл бага байһан зандаа. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз, Хяагтын совхоз нёдондоной энэ үеынхиһөө доошо һү һаажа байна. Мал шахан таргалуулха талаар бүхы арга боломжонуудаа мүн лэ Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Заря» колхозууд, Хүдэриин совхоз гүйсэд ашагланагүй. Ажахы дотороо ехэ мяха гаргашалха ушар гарана.

Илангаяа түл түрэсэ багаар абтана. Жэшээнь, 1983 ондо район бүхыдөө 100 эхэ малһаа 67 тугал, 53 хурьга, 63 унага абаһан байна бшуу. Үнгэрхэдөө, Хүдэриин совхоз оройдоол 44 хурьга, Алтайн совхоз 54 тугал түлжүүлээ ха юм. Малай гарзада орохо ябадал усадхаха талаар эрид шууд хэмжээнүүд абтанагүй. Зооветеринарна хангалга мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэнэгүй. Үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо олон бодо мал, хонин, гахай гарзада ороһон байна. Иимэ үсөөн тугал абажа байбашье, үнеэд болон эмэ хашарагуудые үрэжүүлгэдэ оруулха хүдэлмэри һулаар ябуулагдана.

Иимэ байдалтай эбсэхэгүй, мал ажалай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ, ажахынуудай экономическа үрэ дүнгүүдые һайжаруулха, малшадай дунда аша туһатай эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха тушаа «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ В. М. Цыдендамоаев, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Б. И. Богданов, «Родина» колхозой түрүүлэгшын орлогшо С. Р. Агафонов болон бусад тогтоһон байна.

Пленумэй хүдэлмэридэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совeдэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Пленум зүбшэгдэһэн асуудалаараа зохихо тогтоол баталан абаба.

П. НИМАЕВ.

Комсомолой ажабайдал

ТОДОРХ[ОЙ] ШЭГЛЭЛТЭЙ

ВЛКСМ-эй обкомой IX пленум дээрэ «Партиин ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненкын үгэ соо заагдаһан захяа заабари, тобшэсолнуудые бэелүүлхэ талаар областной комсомолой организациин зорилгонууд тухай» асуудалаар ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Бартунаев элидхэл хэбэ.

Обкомой урда үнгэрһэн пленумһээ хойшо нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Гэбэшье хараалагдаһан түсэбүүдынь бүришье ехэ. Буряадай комсомолой ажабайдал КПСС-эй ЦК-гай февралиин (1984 он) Пленум, XXXII областной партийна конференциин шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын оршон байдалда ябажа байна. Мүн энэ жэлдэ Буряадай комсомол 60 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэ юм.

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Константин Устинович Черненкын хэлэһэн үгэ хадаа мүнөө үеын гол асуудалнуудые шиидхэхэ онол аргануудай зааһан аргагүй ехэ удха шанартай документ болоно. Тус документ бүхы партийна ба комсомолой организациинуудай бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалһан байна. Эдэ даабаринуудые дүүргэхын тула бүхы эршэ шадалаа элсүүлжэ, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа ашаг үрэтэйгөөр, гүйсэд һайнаар хэрэглэхэ шухала.

Комсомолой организациин шиидхэхэ гол зорилгонуудта онсо анхаралаа хандуулжа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ болон алмалта, арьбалалта хэхэ хэрэгтэ комсомолой комитедүүд тон эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой гээд тэмдэглэбэ. Дурсагдаһан асуудалнуудые Буряадай комсомолой бэелүүлгэ тухай хөөрэжэ үгэбэ. Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур 1 процент дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хахад процентээр нэмэжэ хямдаруулха гэһэн партиин дурадхал олон тоото ажалша коллективүүдтэ дэмжэгдээ. Тэрэшэлэн «Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха!» —гэһэн уряа доро республикымнай комсомолой организацинуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойн болотор ажалай вахтада жагсажа, Улаан-Үдын прибор-бүтээлгын нэгэдэлэй комсомолшуудай 125 бүлэгэй, комсомол-залуушуулай 68 коллективэй түсэбһөө гадуур 20 мянган түхэригэй продукци бүтээжэ, продукциингаа 98,6 процентыень түрүүшын шалгалтаар тушааха гэһэн үүсхэлые ВЛКСМ-эй обкомой бюро дэмжэбэ.

Прибор бүтээгшэдэй үүсхэлые абиационно заводой комсомолшууд ба залуушуул халуунаар дэмжээ. Тэдэнэр өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, түсэбһөө гадуур 40 мянган түхэригэй продукци гаргаха, 10 мянган түхэригэй материал, түлишэ болон электрын элшэ хүсэ алмаха гэжэ шиидээ бшуу. Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой В. Кузькогой хүтэлбэрилдэг комсомол-

ЗЭДЫН РАЙОНДО:

ТҮРҮҮШЫН ЗУУТАД ТОДОРБО

Эндэхи ажахынуудта хонидой түл абалгын харюусалгатай хаһа түлэг ябажа байна. Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ районоймнай ажахынуудта бүхыдөө 143 мянга гаран хонид хурьгалха юм. Һүүлэй мэдээсэлээр колхоз, совхозуудта түрүүшын 20 гара мянган хурьгад абтаад, гарзагүй һайнаар түлжүүлэгдэжэ байна. Оёорой, Торинин совхозуудта ба XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хонидой түл абалгын хүдэлмэри илангаяа һайнаар ябуулагдана. Жэшээнь Оёорой совхозой хонишод 7 мянганһаа үлүүтэй хурьгадые абаад, гарзагүйгөөр харууһална. Эндэ хонидойнь хахадһаа үлүүнь хурьгалаад байна гээшэ. Зуһаг хонидой зарим отаранuудта түл абалгын хүдэлмэри дүүрэхэ дүтэлэнхэй. Тиин хонишод, хурьгашадай ажал хүдэлмэриин эгээл харюусалгатай үе орожо, хурьгадые хоролтогүйгөөр бүрин бүтэн түлжүүлхэ, хүхэ ногоондо гаргаха сагынь ерэбэ. Торинин совхозой хонишод 4000-һаа, XX партсъездынхид 3000-һаа үлүүтэй хурьгадые абанхай.

Һаяхана Оёорой совхозһоо баяртай мэдээсэл абтаба. Тус ажахын Тохойн отделениин хонишон Николай Никифорович Борисов мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ шэнэ түрэһэн зуһаг хонин бүхэнһөө хурьга абаад түлжүүлнэ. Ажалша бэрхэ энэ хүн 1981 ондо эмэ хурьгадые даажа абаад, тэдэнээ эхэ хонид болоторынь харууһалаа. Нёдондо намар тобир тарган зуһагуудаа искусственна аргаар үрэжүүлһэн юм. Ахалагша хонишон нүхэдтээ үбэлжэлгэдэ эртээнһээ һайнаар бэлдээ гэжэ тэмдэглэе. Үшөө үбэлэй эхиндэ отарын үбһэнэйнь хорёодо 1500 центнер үбһэн, зелёнко, һолоомон оруулагдаа һэн. Хото хорёонь, гэр байрань дулаалагдажа, шэнэ заһабари хэгдэжэ, бүри эртэ дүүргэгдээ бэлэй. Тиин январь һарын һүүл багаар хурьга абалгын халуун хүдэлмэри эхилээд, хурьгашад В. И. Мастерова, М. Н. Борисова, Н. А. Федотов, Л. С. Паряжкенков гэгшэд энэ ажалда хам оролсоо. Бригадна онол аргаар хурьгад абтажа түлжүүлэгдэнэ. Эхир хурьгадшье бии. Түл абалга үргэлжэлһөөр.

Эндэхи хонишод, хурьгашадай хүндэлэлдэ районой «Зэдын үнэн» газетэдэ Ажалай Алдар Солын туг үргэгдөө. Февралиин һүүл багаар энэл ажахыһаа хоёрдохи зуутан тодороо һэн.

ЗАЛУУШУУЛ ТУҺАЛНА

Байгша оной хонидой түл абалгын хүдэлмэриин эхилхын урдахана «Мир» колхозой комсомолшууд болон залуушуул ажалай энэ халуун үедэ эхэ хонидой отаранuудта ошожо, хурьгадые абалсаха, бүрин бүтэн түлжүүлхэдэнь хонишодто туһалха гэһэн уряатайгаар районойнгоо бүхы залуу хүбүүд, басагадта хандаһан байна. Тиихэдээ тэдэ 60 хүбүүд, басагадые холо, ойрын отаранuудта хурьгашадаар эльгээхэбди гэжэ мэдүүлээ һэн. Мүнөө тус ажахын эхэ хонидой отаранuудта ажалай халуун хаһа түлэг дундаа.

Урид хараалагдаһанһаа холо олон хүбүүд, басагад ажахынгаа хонишодто түл абажа түлжүүлгэдэнь хамһалсажа байна. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд, ахалагша хонишод залуу хурьгашадта халуун анхарал хандуулжа, тэдэнь ажал дээрээ гэр байраар хангагдаа, һайнаар хүдэлхэ зохидоор амарха бүхы эрхэ байдал олгогдонхой. Урдын дүршэлтэй хонишод, хурьгашад залуушуулай ажалда али бүхы туһаламжа үзүүлнэ.

Колхоз, совхозуудай комсомолой комитедүүд бургалтайнхидай үүсхэлые зүбшэн хэлсэжэ, дэмжэһэн байна. Тиин хаа хаанагүй комсомолой суглаанууд үнгэргэгдөөд, «Мир» колхозой комсомолшууд болон залуушуулай энэ үнэтэ үүсхэл һайшаан дэмжэгдээ һэн.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комсомолшууд болон залуушуул бургалтайнхидай гаргаһан уряада харюусан, 65 залуу хүбүүд, басагадые хурьгашадаар хүдэлхыень отаранuудта эльгээгээ. Тус ажахыда залуушуул хонин ажалда дуратайгаар ерэжэ хүдэлдэг гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Мүнөө Дээдэ-Ушөөтэйн ба Цагаатайн отделенинүүдэй эхэ хонидой отаранuудта комсомол-залуушуулай 12 коллектив тоологдоно. Саашадаа тэдэнэй тооe бүри олошоруулха хараа түсэб эндэ бии юм. Залуу хонишод Михаил Балданов, Дамба Гунзенов, Ламажап Балданов, Батор Чагдуров болон бусад даалгагдаһан отаранuудайнгаа коллективүүдые амжалтатайгаар толгойлно.

Республикын Верховно Соведэй депутат ахалагша хонишон М. Г. Сахияевагай отарада — Надежда Монсорунова ба Чингис Сахияев, хонишод Дамба Гунзеновтэ — Роза Ринчинова, Батор Чагдуровта — Ойдоб Гэрэлмаа дүүнэрынь, Дымчик Домневта — Баяр Надмитов, Зинанда Добчинова, Ольга Дармаевада — Николай ба Дамдин аха дүүнэрынь хонидойнгоо түл абажа, гарзагүйгөөр харууһалхадань горитойхон туһаламжаяа үзүүлжэ байнхай. Бусадшье һуурин нютагуудай залуушуул олоороо энэ халуун ажалда хам оролсонхой.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ

Манай районой Торинин совхоз жэл бүри таряалан дээрэхи ажалай халуун үенүүдтэ механизаторнуудаар ехэ дуталдадаггүй юм. Энэнь өөрын ушар шалтагаантай. Юуб гэхэдэ, совхозой инженерно-техническэ албан жэл бүри залуу механизаторнуудые һургажа бэлдэлгэдэ, хүдэлжэ байһан трактористнуудай мэргэжэл шадабариень, классностиень дээшэлүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ. Ушар иимэһээ полинууд дээрэхи хабар, намарай хүдэлмэриин үедэ гэнжэтэ ба хүсэ ехэтэй К-700 түхэлэй тракторнууд булта хоёрдохи халаанда хүдэлхэ механизаторнуудаар хангагданхай байдаг.

Байгша ондо тус ажахыда механизаторнуудые һурган бэлдэлгын курсануудта 7 залуу хүбүүд һуралсажа байнхай. Тэрээнһээ гадна, ажахын 18 механизаторнууд энэл курсануудта һуралсажа, мэргэжэл шадабаряа (классностяа) дээшэлүүлнэ. Долоон хоногто четверг бүхэндэ һуралсалай хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг. Энэ үдэр һуралсалай хэшээлнүүдтэ ябадаг механизаторнууд салин хүлһыень түлбэритэйгөөр ажалһаа сүлөөлэгдэдэг юм. Һуралсалай хэшээлнүүд үглөөнэй 9 сагһаа үдэшын 5 саг болотор үргэлжэлнэ.

Хэшээлнүүдэй үнгэргэгдэдэг байра соо харуулан ойлгуулгын зүйлнүүд элбэгээр табигданхай. Ажахын ахамад агроном Н. В. Щербаков механизаторнуудай һуралсалай курсые хүтэлбэрилнэ. Тэрэ агрономиин үндэһэ һуури заадаг. Тэрэнһээ гадна, ахамад инженер Н. В. Михайлов, хүдөө ажахын машинануудай түлөө харюусалгатай А. Г. Матвеев, хинагша механик В. И. Петров, тракторно-таряан ажалай бригадые толгойлогшо И. П. Головкин ба машинно-тракторна мастерскойнуудые даагша М. Н. Семсков гэгшэд хэшээлнүүдые үнгэргэдэг юм. Тэдэ шудалжа байһан темэнүүдээ тэдо гүнзэгыгөөр шагнагшадта ойлгуулхые оролдоно. Ерээдүйн механизаторнуудтай практическа хэшээлнүүд үндэр хэмжээндэ үнгэргэгдэнь гэжэ тэмдэглээ. Тэдэ трактор, комбайнуудые хүдөө ажахын бусад машинануудые оролдосотой һайнаар шудалхаһаа гадна, тэдэнние яажа үндэр бүтээсэтэйгээр, зүбөөр ашаглаха тухай һуралсана. Хэнэй, хэзээ ямар хэшээлнүүдые үнгэргэхэ тухай график табигданхай.

Ерээдүйн механизаторнууд Владимир Климов, Юрий Красиков Александр Сергеев, Анатолий Филиппов, Юрий Абдульзянов болон бусадай эрхим һайнаар һуралсана гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тэдэ ерэхэ апрель һарада шалгалтануудаа тушаажа, тракторист-машинистнүүдэй үнэмшэлгэнүүдые абаха юм. Удаань булта тэдэ хабарай тарилгын хүдэлмэридэ хабаадалсаха байна.

М. ГАЛСАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

«Һунгалтаһаа һунгалтада» гэһэн темээр ниитэ-полит үдэр районд омнай боложо, колхоз ба совхозуудай, предприяти ба эмхи зургаануудай партийна, совет хүтэлбэрилэгшэд дүн хамта 163 хүн ажалшадтай уулзаа.

НИИТЭ-ПОЛИТ ҮДЭР

Тодорхойлон хэлэбэл, КПСС-эй райкомой секретарь В. Я. Махов РСУ-гай, партиин райкомой секретарь В. В. Шагдурова 20-дохи ПМК-гай, районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ В. Н. Филонов Бодоной совхозой Һүбын МТФ-гэй, РАПО-гой соведэй түрүүлэгшэ П. В. Хунданов Шитханай совхозой, партиин райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша Л. Б. Цыремпилов Хилганын колхозой, милициин таһагай начальник Г. Г. Гачков «Ленинэй зам» колхозой ажалшадтай уулзалгануудые үнгэргөө.

Үйлэдбэриин, ажаһуудалай хангалгын асуудалнуудаар дутуу дунданuудые элирүүлжэ, тэдэнние усадхаха талаар һанамжа, дурадхалнуудые ажалшад оруулаа, зэхихо хэмжээ ябуулгануудые дурадхаа. Тиихэдэ партийна, профсоюзна органиизацинуудай хүн зоной дунда ябуулдаг ойлгууламжын хүдэлмэрые шангадхаха тухай мэдүүлгэнүүд оруулагдаа. Тобшолбол, районой ажалшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар ехэ шухала асуудалнуудаар шүүмжэлхы ёһоной, удха түгэлдэр хөөрэлдөөн болоһон байна.

Н. ГАЛДАНОВ.

Баргажан.

Татьяна Давыдовна Ельчина Загарайн районой Элхиин авто-заһабарилгын заводой механическа цехтэ мүлигшөөр хүдэлдэг. Тэрэ шэлэһэн мэргэжэлээ һайн шудалжа, дүршэл шадабаритай болонхой. Татьяна Давыдовна залуу хүдэлмэришэдэй һурган хүмүүжүүлэгшэ юм. Халаанайнгаа түсэбтэ даабарие 120—130 процент дүүргэдэг. «Коммунис ажалай ударник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. 1983 оной социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, «Союзлесреммашай» шангаар урмашуулагдаһан байна.

М. ЛАВРЕНТЬЕВЭЙ
фототекст.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛ[ААБ]

ХОЁР ОНДОО БАЙДАЛ

Хориин совхозой Улаан-Одоной отделени 2028 эхэ хонитой, тэрэнь 4 отарада харууһалагдана. Хараалагдаһан түсэбэй ёһоор, эндэ 1882 хурьган абтаха байһан юм. Энэ даабаряа дүүргэхын тула отделениин хонишод хамаг хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа, абтаһан түлөө нэгэшье гарзалуулангүй түлжүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Дундада гэжэ газарта ажахын үнинэй хонишон жэл бүхэндэ хурьга абаха түсэб, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг. Ходогто Амнилович Цырендоржиевай даадаг отарын үбэлжөөндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, хурьгадаа хүхүүлжэ эхилэнхэй байгаа һэн. Тус отара дээрэ эсэгэ хүбүүнтэйгээ сугтаа ажаллана. Ходогто Цырендоржиевай Зоригто хүбүүнинь дунда һургуули дүүргээд, түрэл совхоздоо хүдэлмэрилһэнэй удаа Совет Армида алба хэжэ ерэһэнэй һүүлээр эсэгэтэйгээ хамта хонишоноор хүдэлжэ захалаа. Ходогто Амниловичай бригадын гэшүүд һүүлэй арбан жэлэй туршада ходол зуутанай тоодо орожо, олоной дундаһаа шалгараһан, нэгэнтэ бэшэ магтаалда хүртэһэн, шагналнуудые абаһан байха юм. Хэдэн жэлэй туршада хонишоноор ажаллажа, олоһон дүй дүршэлөө эсэгэнь хүбүүндээ дамжуулан үгэнэ. Энэнь тон магтаалтай гээшэ аабдаа.

— Мүнөө манай отарада 524 эхэ хонин харууһалагдана. Һүүлэй дүнгөөр 445 хурьган абтаад байна гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 85 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна. Хонин бүриһөө түл абаха зорилго урдаамнай табигданхай, — гэжэ хонишон Х. А. Цырендоржиев хөөрэнэ. — Хони, хурьгадайнь байра соо дулааншье, ариг сэбэршье. Газаань үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр асарагданхай. Харууһалжа байһан хонидойнь хүшэ тамир буураагүй һайн. Мүнөө эндэ Владимир Базаров, Эрдэм Базаров, Аламжи Дабаев гэгшэд түл абалгын үедэ ажаллахаяа ерэнхэй, яһала магтаалтайгаар хүдэлмэрилжэ байна.

Энэ отараһаа холо бэшэхэнэ Василий Константинович Надобашинай даадаг эхэ хонидой үбэлэйнь байра оршоно. Урдань нүхэр Надобашин модошо дархан байһан аад, нёдондо совхозой директори болон парткомой зууршалгаар гэр бүлөөрөө эндэ ерэжэ, түрүүшынхеэ хурьгалха эхэ хонидой отара даажа абаа юм. Залуу хонишод нооһо хайшалха, түл абаха даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Тиин ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдэй этигэл найдабари харуулжа шадаа бшуу. Энэшье жэлдэ тус отарада түл абалга муу бэшээр ябажа байна гэжэ отделениин зоотехник Дашима Цыреновна Бадмаева, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэ Цынилма Балдановна Галданова гэгшэд омог баяртайгаар дуулгана. Эндэ 530 эхэ хониһоо 400 шахуу хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Зоотехническэ эрилтэ заабаринууд зүбөөр сахигдан баримталагдана.

Энэ отделениин залуу хонишод Анна Дондокова, Баянда Дашиев гэгшэдэй даадаг эхэ хонидой отарада хурьга абаха халуун хаһань эмхитэйгээр үнгэржэ байна. Ажахын зооветеринарна мэргэжэлтэд саг үргэлжэ хонишодто ерэжэ, туһатай зүбшэл заабари үгэнэ, түрүү хонишодой дүй дүршэлтэй танилсуулна.

Эндэһээ Анаагай совхозой нэгэдэхи, гурбадахи отделенинүүдэй эхэ хонидой зарим отаранuудта хүрэгдөө. Ажахын түрүү хонишод СССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Ж. Дондокова, Буряадай АССР-эй габьяата малшад Б. Д. Дондоков, М. Б. Балсамбуева гэгшэдэй даадаг отаранuудта түл абалга яһала эмхитэй һайнаар үнгэржэ байна. Эдэ отаранuудта үбэлэйнь байранууд һайнаар түхеэрэгдэжэ дулаалагданхай. Үбһэ тэжээлынь элбэгээр, хүсэд хүрэмөөр асарагдаһан байба.

Зүгөөр тус совхозой гурбадахи отделениин ахалагша хонишон Юрий Иноземцевэй отарада хүрэжэ ерэхэдээ, сошордомо байдалтай дайралдабабди. Эндэ 500 гаран эхэ хонин харууһалагдана. Мүнөө эндэ 300 шахуу хурьган абтаад түлжүүлэгдэжэ байна. Отарадань хүшэ тамираа алдажа доройтошоһон туранхай хонид олон байба. Гэхэтэй хамта хонидто үгтэһэн үбһэниинь саг соогоо асарагдаагүй. Совхозой хүтэлбэрилэг-

...Й ДЭЭДЫН ЗУРГААНДА

ТҮЙМЭРҺӨӨ ...РГЫЛХЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые бэелүүлэн, байгша оной апрелиин 1-һээ октябриин 15 болоторхи үеые Буряадай АССР-эй бүхы газар дээрэ түймэрэй аюултай хаһа гэжэ соносхогдонхой. Тиимэһээ ойн ажахын эмхинүүд өөһэд өөһэдынгөө районуудта, нютагай эрхэ байдалтай тааралдуулан, ой тайга, сабшалан, бэлшээри дээрэ гал түймэрэй гарахагүйн тула бүхы хэмжээ абаха ёһотой.

Ой тайгада носоһон түймэрые саг дарыдань унтараахын тула предприяти болон эмхи зургаануудта, колхоз болон совхозуудта тусхай машина, техникэ бэлдэхэ, ажалшадые олоорнь хабаадуулха гурим тогтоохо болоно. Эндэ арадай депутадуудай районно, городской, сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд баталагдан абтаһан тусхай түсэбэй ёһоор носоһон түймэрые дары түргэн унтараахын тула хоёр часай туршада хүн зоноо. техникэеэ эльгээхээр бэлэн байлгаха зэргэтэй. Энээнһээ гадна Буряадай АССР-эй Ой модоной ажахын, Дотоодын хэрэгүүдэй, Худалдаа наймаанай министерствэнүүд, Улаан-Үдын авиапредприяти болон промышленна бусад предприятинуудай, организацинуудай, хүтэлбэрилэгшэдтэ түймэрэй үедэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхаар шухала хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдээр, техникээр хангажа байха даабари үгтэбэ.

Тэрэшэлэн ой тайгада һүжэрэн носоһон гал түймэрые унтарааха республикын тусхай комисси баталагдаба. Тус комиссиин түрүүлэгшээр. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Д. Даржаев томилогдобо.

Заахан үхибүүдые урдаа һуулгаад, тэдэнине һамааруулжа, асуудалнуудые табижа байгаад, бэеынь шалгажа һууха гээшэ угаа һонирхолтой, зохид ажал гэжэ Мухар-Шэбэрэй районой больницын врач-педиатр, коммунист Владимир Борисович Жамсаранов тоолодог. Тэрэ үхибүүдые эмшэлхэ, үбшэнһөө һэргылхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Ажалдаа хододоо харюусалгатайгаар хандадаг бэрхэ врач В. Жамсарановые энэ зураг дээрэ харанат.

...ИННАГАЙ ҮГ ЗАЛГАМЖАЛАГШАД

(...АСС). 1983 ... социалис ...механиза... ...һаа илажа ...та тракто... ...Ангелиннагай ...ууд барюу... ...иин «Красная Дубрава» совхозой трактористка Т. И. Лесникова түрүүшын совет табан жэлэй ажалай ёһо заншалнуудай үг залгамжалагшын һүлдэ тэмдэгтэй · хүндэтэ шагналда хүртэбэ. Тэрэ 12 жэл соо механизатораар хүдэлнэ. Энэ үе соо Тамара Ивановна хүдөө ажахын элдэб техникэ шудалаа. Нёдондо жэл К-701 түхэлэй хүсэтэ трактораар хүдэлхэдөө, 4150 гектарай поли элдүүрилээ һэн.

Ворошиловградска областиин Кременскэ районой «Ленинский шлях» колхозой механизатор А. А. Богданова дүршэл ехэтэй, мэргэжэл шадабаритай тракторист юм.

Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна харалга

ЖАРГАЛАА МАГТАН ДУУЛАГШАД

ХЭЖЭНГЫНГЭЭ район соо Загаһата эгээл томо һууринуудай нэгэн болохо юм. Һүүлэй үедэ энэ нютагай шэг шарай айхабтар ехээр хубилжа, хүнэй нюдэ баясуулдаг болонхой. Шугамдал сэхэ табан үйлсые зубшаад, үндэр томо гэрнүүд, соёлой байшан, библиотекэ, хүгжэмэй һургуули, магазинууд гэхэ мэтын барилганууд жэрылдэнэ. Район соогоо Загаһата нютаг алишье талаараа баян дэлгэр гэжэ хэлэхэдэ болоно. Гансашье барилгануудаараа. байгаалиингаа гоё һайханаар алдаршаһан бэшэ, ажалша түрүү хүнүүдээрээ суурхаһан нютаг болонхой. Ажалша түрүү хүнүүдһээ гадна уран, дууша хүнүүд олон байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын дүшэн жэлэй ойдо зорюулагдаһан арадай уран бэлигтэнэй бүхэсоюзна харалгын эхилээд байхада, Загаһата нютагай соёлшод өөрынгөө хүдэлмэрине бүри эдэбхитэй, шударгы болгожо байнхай.

Эндэхи соёлой байшангай директор Д. Ц. Жалсанова соёлой хүдэлмэридэ олон жэлдэ хабаадажа, нилээдгүй дүй дүршэлтэй болоһон нүхэр юм. Хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэдэг, өөроо уран гоёор уншадаг. һайханаар дууладаг, хатардагшье байна.

Соёлой энэ байшан 1966 ондо баригдаһан, алишье талаараа һайнаар хангагданхай.

1983 ондо тус клубай дэргэдэ «Тэрэнги» гэжэ дуу. хатарай ансамбль байгуулагдаад, һайнаар хүдэлжэ байнхай. Мүн эндэ буряад арадай инструментнүүдэй оркестрһээ гадна «Баяр» гэжэ эстрадна, урданай дуунуудай фольклорно ансамбльнууд бии.

— Тусхай графигай ёһоор, нютагаймнай эмхи зургаануудай уран һайханай коллективүүд Агуехэ Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концерт наада харуулжа эхилбэ. Клубаймнай дэргэдэхи дуу. хатарай «Тэрэнги» гэжэ ансамбль, «Улаалзай» гэжэ хүүгэдэй уран һайханай коллектив яһала һайн концерт харуулаа. Һаяшаг МТМ-гэй ажалшад һүү һаалиин фермын һаалишадтай сугтаа һонин программатай концерт харуулаа. Үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулиинхид, хүүгэдэй саадай хүдэлмэрилэгшэд, совхозой мэргэжэлтэд, конторшихид, сомоной Соведэй хүдэлмэрилэгшэд гэхэ мэтэ концерт наада харуулхаа бэлдэжэ байна, — гэжэ Дарима Цыдендамбаева баяртайгаар мэдүүлнэ.

Малаа үбэлжэлгын хаяхусалгатай ниимэ хаһада соёлой байшангай агитбригадын шүүдэнэ, нютагай интеллигенцинэ бүридэлтэй комплексно бригада малшадай ядели бүхэндэ четвергдэ ошодог, концерт наада табихаһаа гадна малшадые олон бүхы талаар хангадаг. Медицинын хүдэлмэрилэгшэд малшадай элүүр энхые шалгадаг, библиотекаршад шэнэ ном, газетэ, журналнуудые хүргэдэг, совхозой мэргэжэлтэд, һургуулиин багшанар лекци, хөөрэлдөөн үнгэргэдэг, һүүлээрэ институдэй мэдээсэлнүүдые малшадта дуулгадаг байна. Гадна улаан булангуудаи харалгада агитбригадынхид туһа хүргэдэг, ханын газетэ, «дайшалхы хуудаһа», «сахилгаан» хуудаһа гаргадаг, малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолһон мэдээсэлнүүдые дуулгадаг байна. Загаһатын хүдөөгэй соёлой байшангай хажуугаар ганцаашье совхозой хөөрөөгоо ажалшадые хангадаг бэшэ, харин хүршэ совхозуудай ажахынуудта ошожо, концерт наада харуулдаг байна юм.

— Манай агитбригада клубай хүдэлмэрилэгшэдһөө гадна совхозой хүтэлбэрилэгшэд, һургуулиин багшанар ехэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Жэшээлэбэл, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ С. С. Доржиев, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Б. Ендонова, Чисааһын дунда һургуулиин багшанар эгшэ, дүү Самбоцыреновууд, электро-гагнуургаан Д. Дашицыренов, хүгжэмэй һургуулиин багшанар Л. Ц. Шобогорова, Д. Ц. Цыденова, Г. А. Доржиев гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана, — гэжэ соёлой байшангай дэргэдэхи уран һайханай коллективуудай тэлэбэрилэгшэ Бато Хашитов хөөрэнэ.

Загаһатын хүдөөгэй соёлой байшанда үнгэргэгдэдэг али бүхы хэмжээ ябуулганuудта, концерт наадануудта, баярта үдэртэ зорюулагдаһан һуудалнуудта энэ нютагай суута хонишон, арадай депутадуудай Хэжэнгын районой депутат Е. Х. Шалуева, түрүү һаалишадай нэгэн С. Я. Михайлов, Чисааһын дунда һургуулиин багшанар О. П. Бороева, С. А. Будажапова, Д. Ж. Бодиева, Е. Т. Балдуева, клубай хүдэлмэрилэгшэд Б. Чимитцыренова, Б. Бальжиров, С. Баяндуев, хүгжэмэй һургуулиин һурагшад Оюуна Чимитова, Балбарма Норбоева, Рая Цыңгева, Мэдэгма Гончикова болон бусад хүнүүд ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Залуушуулһаа гадна наһатайшье болоһон хүнүүд концерт наадануудта хабаадалсаха, дуу дуулаха, шүлэг уншаха дуратай юм. Жэшээлхэдэ, арбан гурбан үхибүүдэй эхэ — «Эхэ-герон» Дарима Рабдановна Дамдинбаева уран һайханай хүдэлмэридэ үнинһөө хойшо эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, өөрынгөө зохёоһон шүлэгүүдые эгээн гэхэ уншадаг. буурадай арадай дунда урдань дуулагдадаг байһан дуунуудые залуу үетэндэ заажа үгэдэг юм.

Загаһата тосхондо хүгжэмэй һургуули эмхидхэгдэһээр эгсэ арбан жэл болобо. Энэ хугасаада нилээд олон хүүгэд энэ һургуули дүүргэжэ гараа. Олонхинь Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүгжэмэй училищада һурадаг, һурадсажэшье байдаг. Харин Лариса Шобогорова, Дулма Цыбикжапова, Светлана Будажапова, Сэрэгма Хонгоева гэгшэд хүгжэмэй училищи дүүргэжэ, нютагайнгаа хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулида ажамдалтайгаар хүдэлжэ байна. Нэгэ заримань, тэрэ тоодо Галина Цыренжапова Красноярск хотын искусствын институдта һурана. Мүн нютагайнгаа хүгжэмэй һургуули дүүргэһэн залуушуул Буряадай АССР-эй гүрэнэй филармониин «Байгал» гэжэ дуу, хатарай ансамбльда хүдэлжэ байдаг. Хүгжэмэй һургуулида арадай инструментнүүдэй оркестр бии. Тэрэ республиканска конкурснуудта хабаадалсажа, нэгэнтэ бэшэ дипломантнууд, лауреадууд болоһон, үнэтэ бэлэгүүдээр, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байна.

«Ажал дуун хоёрой алхаса нэгэн» гэжэ арадай дунда хэлсэдэг гээшэ. Амжалтын ехэдэ, аялга дуунууд ажалаи сууряан соогуур зэдэлжэ байдаг. Һаяхан боложо үнгэрһэн СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые Загаһатын соелшод баяртайгаар угтаһан байна. Юуб гэхэдэ, эндэхи нютагай хүбүүн—барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын модошо дархашуулай бригадир Владимир Цыденович Санданов СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаба ха юм. Иимэ баяртай хүхюун мэдээсэл Загаһата нютагайхидые баясуулна, урмашуулна.

Партиин Центральна Комитедэй декабриин (1983 он), февралиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэреэр зоригжоһон Загаһатын совхозойхид, адууһа малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгануудаа сүм дүүргэхэ зорилготой. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь нютагайнь соёлшодшье өөһэдынгөө хубитые оруулха бэзэ. Юуб гэхэдэ, жаргалта байдалые, жаргаланта ажалые магтаһан дуунууд, зохёолнууд, уран һайханай коллективүүдэй программада гол һуури эзэлнэ.

Д. ЦЫРЕНОВ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

Новосибирскдэхи Гүрэнэй банкын байшанда арбатай хоёр басагад орожо ерэбэ. «Эб найрамдалай жасада мүнгэ хаана оруулдаг бэ?» —гэжэ тэдэнэр асууба. Тиигээд эдэ хоёр басагад тус тустаа 20 мүнгэ кассирта үгэжэ байгаа һэн. Эб найрамдал хамгаалха областной комитедые толгойлдог мэдээжэ кардиохирург, Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ шангай лауреат академик Евгений Мешалкин жиирэй гэжэ һанамаар энэ ушар тухай хөөрөө һэн.

— Һаяшаг Баруун Берлинһэ бусажа ерээб,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.—Тэндэ нээгдэһэн совет выставкэдэ Шуһанай эрьесын патологиин манай институдай стенд табигданхай юм. Хүнэй бэеые хүргөөд, зүрхэнэй операци хэхэ шэнэ арга бидэ тэндэ харуулһан байнабди. Хүнэй бэедэ муу байхагүйгөөр, бэеынь температурые Цельсеэр 28 градус хүрэтэр хүргэжэ һураа хүмди. Энэмнай 40—45 минутын туршада . зүрхэнэй операци һанаа амар хэхэ арга олгодог байна. Хорин табан жэлэй саада тээ оройдоол зургаан минута миниин мэдэлдэ байгша бэлэй.

Хүнүүдэй элүүр энхые хамгаалха талаар иимэ амжалта туйлахын тула хэды ехэ сагаа, хүсэ шадалаа үгөө гээшэбибди! «Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр үһөөгөө абаха», «түрүүшын сохилто хэхэ», «хизаарлагдаһан» ядерна дайнда илалта туйлаха тухайгаа океан далайн саанахи политигууд шалина, шашхана гэжэ үргэлжэ дуулдадаг болонхой. Холын бодолгүй иимэ хүнүүдые ороной хүтэлбэрилэгшэдөөр табиһан арад зоной түлөө намда эшхэбтэр болодог. Баруун Берлиндэ дай сэрэг буруушаалгын олон хүн зоной хабаадалгатай жагсаалнуудые нэгэнтэ бэшэ хараа һэм ди. Ажалша хүнүүд амгалан тайбанаар ажаһууха гэжэ сахан эрмэлзэлтэй байна. «Таанадай хараалта «Першингүүдые» байрлуулхагүйбди!» гээд американ стратегүүдтэ тэдэнэр мэдүүлнэ. Минии нютагайхид — Новосибирскын ба областиин ажалшад эб найрамдалай түлөө тэдэнэртэй адли тэмсэдэг юм.

— Новосибирскынхидэй эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ ямараар хабаададаг тухай хөөрэжэ үгыт?

— Эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ арганууд олон янзын ааб даа. Ажалаараа манай гүрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлхэ гээшэ гол зорилгомнай гэжэ мэдэнэбди. Алдарта хэрэгүүдэйнгээ түлөө Новосибирск Ленинэй ордено̂ор һаяхан шагнагдаа һэн. 1,5 миллион хүн зонтой манай хотын заводуудта, фабрикануудта, институдуудта ажалай вахта таһалгаряагүй шахуу үнгэргэгдэдэг. Найман час соо хүдэлжэ олоһон мүнгэеэ хүнүүд эб найрамдалай жасада дамжуулдаг габьятай.

— Иимэ вахтануудта хүнүүд олоор хабаадана гү?

— Новосибирскын ехэшүүл бултадаа, эгээл элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд тэдээндэ хабаадалсадаг. Жэшээлбэл, трамвайн депогой залуушуул эб найрамдалай жасада мүнгэ оруулхын тула бүхэли халаанда хүдэлөө һэн. Европодо американ ракетэнүүдые тараан тодхолгые буруушаалгын текст доро нютагайхидайнгаа гар табюулха хүдэлмэри залуушуул эмхидхэһэн байна.

Борис Певзнерэй хүтэлбэриидэг Новосибирскын камерна хоор сезон нээлгын түрүүшын концертдэ ороһон мүнгые эб найрамдалай жасада жэл бүри дамжуулдаг.

Хотын Первомайска райондо түмэр замшад эб найрамдалай вахтада гараһан байна. Хүндэ ашаанай хэдэн поезднуудые ябуулжа олоһон мүнгэеэ эб найрамдалай жасада оруулаа һэн. Шударгы ажалайнь түлөө олгогдоһон СССР-эй Гүрэнэй шангые электровозой жолоошон Владимир Бабенков энэ жасада оруулаа юм.

Тиихэдэ академик Самсон Кутателадзе Гүрэнэй шанда хүртэхэдөө, эб найрамдалай жасада тэрэнээ баһал оруулаа. Элитэ ехэ математик академик Сергей Соболев ехэхэн мүнгэ һаяхана оруулаа гээшэ. Харин нэгэ заводой мастер Бронислав Лесота жэл бүхэнэй эсэстэ 2 мянган түхэриг оруулдаг солотой.

— Үнгэрһэн зундаа городой захадахи саадта вишни суглуулжа байһан һурагшадые хараа һэм. «Эб найрамдалай жасада мүнгэ оруулхын тула хүдэлнэбди» гэжэ бэшээтэй плакат хуһан дээрэ үлгөөтэй байгаа бэлэй.

— Тиимэ даа, үхибүүдшье, буурал сагаан толгойтой пенсионернүүдшье энэ жасада хубитаяа оруулха гэжэ оролдодог юм. Энэ һайн һайхан үүргэ дүүргэдэг жасын мүнгэ зөөри Ливанай, Анголын Никарагуагай, Мозамбигай, Кампучиин, бусад оронуудтахи нүхэрһөө хахасаһан эхэнэрнүүдтэ, үншэн үхибүүдтэ эльгээгдэнэл даа: Больницануудые, һургуулинуудые барилгада, үлэсхэлэн хооһон зондо туһаламжа болгон. немуудые худалдажа абалгада, капиталай оронуудта хашагдан харшалагдажа байһан эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдые дэмжэхын тулада энэ мүнгэ зөөри баһал эльгээгдэдэг гээшэ. Эдэ хүнүүдэй ядарал, гасалан зоболон манда ойлгосотой ха юм. Үнгэрһэн дайнда 20 миллион хүнүүдээ алдаа һэмди, харин эрхэтэн дутуу болоһон, үншэрһэн хэды хүнүүд үшөө үлөө гээшэ һэм. Совет хүнүүд эб найрамдалай жасада мүнгэ оруулхадаа, ажамидарал, эрдэм болбосорол абарха талаар туһалнабди гэжэ омогорходог.

— Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хабаадаха үшөө ондоо арга бии гээшэ гү?

— Бусад оронуудтал адли, Новосибирскын ба областиин ехэшүүл болон залуушуул олон тоото митингнүүдтэ, дай буруушаалгын жагсаалнуудта гарадаг. Жэшээлбэл, жэл бүри апрель һарын һүүлээр Новосибирскын университедэй оюутан «Интернациональна һаналаа нэгэдэлгын долоон хоног» үнгэргэдэг, гадаадын оронуудай залуушуулые уридаг заншалтай. «Долоон хоногой» эсэстэ олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг үнгэргэгдэдэг.

Электротехническэ институдта «Эб найрамдалай долоон хоног» үнгэрөө һэн. Сибириин энэ ехэ дээдэ һургуулида һурадаг гадаадын оронуудай студентнүүд тэрэндэ хабаадалсаа. Энэ «Долоон хоногой» нэгэндэнь студентнүүд барилгын отрядта хүдэлжэ олоһон мүнгэеэ эб найрамдалай жасада оруулаа һэн. Городто «Эб найрамдалай түлөө профсоюзуудай организацинуудай ябуулганууд «Үдэр» баһал үнгэргэгдөө һэн. «Залуу эрдэмтэд амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэлдэ» гэһэн конференци, дай буруушаалгын шэнэ жагсаалнууд бэлдэгдэнэ. Манай областиин бусадшье хото городуудта иимэрхүү хүдэлмэри ябуулагдадаг байна.

Николай МЕЙСАК,
АПН-эй корреспондент.

МОНГОЛ ҺАЙХАН ОРОНДО

ПРИМОРИҺОО АСАРАГДАНА

Совет Алас-Дурнада оршодог Примориин хизаарһаа МНР-тэ таригадаг ороо̂ото ургамалай үрэнэ хүрэнгэ асарагдадаг. МНР-эй хойто аймагуудай ажахынуудта тарига̂хаар 300 тонно «винер» сортын ешмээн нишэ асарагдаа.

Ешмээнэй энэ сорт СССР-тэ һайн мэдээжэ юм. Тэрэ байгаалиин ямаршье эрхэ байдалда тааража ядадаггүйнөө гадна үндэр ургаса үгэдэг байна.

МОНГОЛ ҺАРЛАГ ТУХАИ

МНР-эй ниитын бүхы малай арба гаран процентнь эбэртэ бодо мал болодог. Энэ һүрэг соонь һарлагууд тусгаар һуури эзэлнэ. Эдэ амитадай тоогоор (500 мянга шахуу) Монгол орон дэлхэйдэ хоёрдохи һуури эзэлдэг.

Һарлаг-ашаг шэмэ ехэтэй амитан. Тоһолигоороо ба калориингоо талаар тэрэнэй һүнтэй жэшэмээр ондоо һүн үгы юм. Тэрэнэй һаглагар ехэ ноосо хүнгэн промышленностиин үнэтэй сэнтэй түүхэй эд болодог юм.

Һарлагһаа мүн ехэ мяха абтадаг. Томонуудынь хэдэн зуун килограмм татана ха юм. Тэрэ ороной үндэр хада уулата районуудта — Ара-Хангай, Үбэр-Хангай, Хүбсэгэл, Губи-Алтай аймагуудта үсхэбэрилэгдэдэг.

НИИСЛЭЛ ХОТЫНХИДТА

Сэлэнгэ аймагай олон нэгэдэл ниислэл хотодо ажаһуугшадые һүөөр хангалгада хабаададаг юм. Тэндэхи һаалиин фермэнүүд гансал нёдондо жэлдэ түсэбһөө гадуур табан миллион литр һү эльгээһэн байна. Гүрэндөө һү тушааха түсэбөө 120—160 процент дүүргэһэн Зүүн-Бүрэн, Зүүн-Хараа хоёрой һаалиин фермын коллективүүд оронойнгоо ниислэлэ хотодо ажаһуугшадта бусадһаа ехэ һү ябуулдаг байна.

ТОО, БАРИМТАНУУД

Үнгэрһэн 1983 он Монголдо һурагшадай жэл гэжэ соносхогдоһон байгаа. Тэрэ жэлэй туршада орон дотор, илангаяа хүдөө нютагуудта, интернат һургуулинууд олоор нээгдээ. Тэрэнэйнь ашаар малшадай үхибүүдэй 77,8 процентнь гүрэнэй дүүрэн тэдхэмжэ дээрэ интернат һургуулида һурана.

Ороной юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинуудта мүнөө 489,3 мянган үхибүүд һурана. Хүүгэдэй 641 саадта 55 мянган багашуул хүмүүжүүлэгдэнэ. Ороной арба мянган хүн бүхэндэ 145 студент хүртэнэ.

МОНГОЛ ТЕЛЕВИДЕНИИН ШЭНЭ ФИЛЬМ

Телевизионно уран һайханай «Хубисхалай түлөө» гэжэ хоёр серитэй фильм монгол телевидениидэ буулгагдаба. МНР-эй гүрэнэй шангай лауреат Ч. Чимидэй мэдээжэ зохёолой үндэһөөр тэрэ найруулагдан табигдаа.

Эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө монгол арадай баатарлиг тэмсэл тухай. монгол болон совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаан тухай фильм хөөрэнэ.

МНР-эй габьяата артист С. Дашнамжил Сүхэ-Баатарай роль гүйсэдхөө. Арадай хубисхалай вождиин ролине артист түрүүшынхеэ гүйсэдхөө бэшэ юм.

(**«НОВОСТИ МОНГОЛИИ»** газетэһээ).

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ АША ТУҺАДА

... ябуулагшад, мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд үндэрөөр сэгнэнэ. Ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаан тодорхой хэм хэмжээнүүдтэ, гол ёһонуудта хабаадуулагдаха ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ бүгэдые Советскэ Союз өөһэдынгөө политикын үндэһэ һуурида табидаг байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгөөр Советскэ Союзда һунгуулиин кампани дүүрэбэ. Энэнь парти болон арадай хэлбэришэгүй бата нэгэдэлтэй байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ ГДР-эй **«Нойес дойчланд»** газетэ бэшэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй урдахи һунгалтаһаа хойшо үнгэргэһэн жэлнүүдтэ КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикын үрэ түгэс дүнгүүдээр гүнзэгы ехээр сэдьхэлээ ханажа байһанаа совет хүнүүд мэдүүлнэ.

Урдахи һунгалтаһаа хойшонхи жэлнүүд үрэ ехэтэй үе саг болоһон байна гэжэ К. У. Черненко Кремлиин Съездэнүүдэй Ордон соо үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** газетэ мэдээсэнэ.

«Туйлаһан амжалтаараа сэдьхэлээ ханажа байнгүй, ленинскэ парти экономико хурдан түргэнөөр хүгжөөлгын асуудалнуудые шиидхэхэдээ, совет хүнүүдые элсүүлэн хабаадуулна,—гэжэ Венгриин **«Мадьяр немзет»** газетэ тэмдэглэнэ.— Совет һунгагшадта хандажа үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь арадай ажахыда үндэһэн ехэ хубилалтануудые хэхэ гол харгы замуудые хараалаа. Экономико хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха, ажахы эрхилэлгые шэнэдхэн хубилгаха асуудалые парти эдэбхитэйгээр шиидхэнэ. Энэ хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дотор тодорхойлогдоо. Тэдэ демократическа централизмын ленинскэ гол ёһондо бүрин хүсэдөөр тааралдана».

Совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам һайжаруулга, социалис экономико хүгжөөлгын замда шэнэ амжалтануудые туйлалга эб найрамдалые хангаан бэхижүүлгэтэй таһаршагүй холбоотой юм гэжэ Болгариин **БТА** агентствын шэнжэлэл дотор заагдана.

Польшын **«Трибуна люду»** нигэжэ бэшэнэ: Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудай һүүлэй жэлнүүдтэ оруулһан бүтэмжэтэй һайн, тодорхой дурадхалнууд эб найрамдалые бэхижүүлхын тула тон шухала удха шанартай байна. Москвагай бэелүүлдэг политикын үндэһэ һуурида амгалан ёһоор зэргэ оршон һууха ленинскэ гол ёһонуудай табигданхай байһыень К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ дахинаа бүхы дэлхэйдэ элирхэйлэн харуулба.

К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ тон шухала удха шанартай документ болоно гэжэ Монголой **«Үнэн»** бэшэнэ. Совет хүнүүд буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые үргэдхэхын түлөө бэшэ, харин хороохын түлөө тэмсэнэ гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Тиихэ зуураа, К. У. Черненкын мэдүүлһэнэй ёһоор, СССР оронойнгоо, ханинарайнгаа ба союзнигуудайнгаа аюулгүй байдалые ёһотой һайнаар хангаха тухайда анхаралаа хандуулна. Советскэ Союзые гэнэдхээжэ шадахагүй байһанаа, шанга харюу сохилто абаха байһанаа али бүхы ээрхэг түримхэйшүүл мэдэхэ ёһотой. Гэхэтэй хамта, дэлхэй дээрэ оршоһон түгшүүрилтэй байдал тэхэрюулэшэгүй бэшэ гэжэ СССР тоолоно. Энээнэй тула ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае һайжаруулха шухала.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Кремль соо үгэ хэлэхэдээ, дай жүрөөдэһэн ябуулгануудай түлөө американ империализмын эгээл ээрхэг түримхэй хүсэнүүд бүрин хүсэдөөр харюусаха ёһотой. Тэдэнэр бүхы дэлхэйе дарлан мүлжэхые, арадуудай эрхэ, сүлөөнүүдые хаһахые хүсэнэ гэжэ Кубын **«Гранма»** газетэ бэшэнэ. Иимэ политика бодото дээрэнь бэелүүлгын гэршэ жэшээнүүдтэй дэлхэйн арадууд оло дахин ушарһан байна. Энэ хадаа Ливанда добтолго, Гренадые булимтаран эзэмдэлгэ, Никарагуада эсэргүү соносхогдоогүй дайн, Сиридэ тохёолдуулагдаһан аюул, СССР болон тэрэнэй союзнигууд тээшэ шэглүүлэгдэһэн США-гай ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолго болоно.

ПРОТОКОЛДО ГАР ТАБИГДАА

БЕЛГРАД. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриев түрүүтэй Совет делегаци СФРЮ-гэй правительствын уряалаар февралиин 27-һоо мартын 30 болотор Югославида ерэһэн байгаа.

Тэрэ СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшын орлогшо Б. Сребричтэй, хэдэ хэдэн союзна комитедүүдэй ба эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба. Сербиин, Хорвадай, Македониин Социалис Республикануудай, Воеводинын автономито хизаарай хүтэлбэрилэгшэдтэй мүн лэ хөөрэлдэһэн байна. Хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй, уулзалгануудай үедэ агропромышленна комплексын талаар, харилсаа холбооые гүнзэгыруулгын тодорхой асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

СФРЮ-гэй Союзна Гүйсэдхэхэ вечэй Түрүүлэгшэ Н. Планинц, СКЮ-гэй ЦК-гай Президиумэй Секретарь Н. Соянович делегацитай уулзаба.

Агропромышленна комплексын талаар СССР-эй ба СФРЮ-гэй хоорондохи экономическа болон эрдэм-техникын харилсаае саашадань хүгжөөхэ тухай протоколдо гар табигдаа. Совет талаһаа—З. Н. Нуриев, Югославиин талаһаа—Б. Сребрич документдэ гараа табиба.

ДСМН-эй НАЦИОНАЛЬНА СОВЕДЭЙ СЕССИ

БАМАКО. Малиин Республика дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэнэ, бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө эрхэнүүдээ хамгаална гэжэ хүтэлбэрилхы партиин—Малиин арадай демократическа союзай (ДСМН) Национальна Соведэй сессидэ хабаадагшад эндэ мэдүүлбэ. ООН-ой Аюулгүйн Соведэй 435-дахи тогтоолой үндэһөөр Намибида бэеэ дааһан байдал дары олгохо эрилтэ тэдэнэр табина. ЮАР-та апартеидые усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэлээ шангадхахыень сесси Африкын арадуудые уряалба. Чадай ба Баруун Сахарын асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэлгэдэ Африкын нэгэдэлэй эмхиин хүсэлэл оролдолгонуудые дэмжэжэ байһанаа тэрэ мэдүүлээ.

ГОЛЛАНДИИНХИД ШҮҮМЖЭЛНЭ

ГААГА. Американ далита ракетэнүүдые ороной газар дайда дээрэ тараан тодхолгые Голландиин хүн зоной 63 процентнь буруушаажа байһанаа мэдүүлбэ гэжэ правительствын мэдээсэлэй албанай даабаряар Нидерландын статистикын бүлгэмэй эсэлонитын дунда үнгэргэһэн асуултын дүнгүүд гэршэлнэ.

Асуултын дүнгүүдэй ёһоор, далита ракетэнүүдые Голландиин газар дээрэ тодхон табюулха гээшэ гү, али үгы гү гэһэн правительствын эсэсэй харюу үгэхэ ёһотой болзорой дүтэлхэ бүринь американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолгые буруушаагшад олошорно. Хүн зон ...рэ һанаагаа зобохоһоо гадна, США-гай ба НАТО-гай ракетно-ядерна аюултай түсэбүүдтэ эдэбхитэй эсэргүүсэлтэ хэхые шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ.

ЭРХИМ СЭГНЭЛТЭТЭЙ

Россин Федерациин һуралсалай дээдэ һургуулинуудай 1983 оной социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Зүүн-Сибириин технологическа институт гурбадахи һуури эзэлжэ, Хүндэлэлэй грамота болон мүнгэн шангаар урмашуулагдаба гэһэн мэдээсэл РСФСР-эй Дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай министерствын ба Гэгээрэлэй, дээдэ һургуулиин ба научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай республиканска комитедһээ һаяхан ерэбэ.

Технологическа институдай коллективтэ энэ амжалта юрэ ерээгүй. Бүхы гол түсэбтэ даабаринууд, социалис уялганууд нёдондо бэелүүлэгдээ. Залуу мэргэжэлтэдые һургаха түсэб дүүргэгдээ. Биохимиин кафедрые даагша Е. Ж. Цыренов, научна хүдэлмэриин талаар проректор А. А. Васильев гэгшэд докторой диссертаци хамгаалаа, Ю. В. Рандалов философско эрдэмэй доктор гэһэн эрдэмтэ нэрэ зэргэеэ баталаа, 21 багша кандидатай диссертаци хамгаалаа. Институдта мүнөө эрдэмтэ нэрэ зэргэтэй 227 багша хүдэлнэ гэхэ гү, али 1982 онойхитой сасуулхада, тэдэнэй тоо хоёр процент дээшэлээ. 1368 мянган түхэригэй ажахын хэлсээнэй хүдэлмэри түсэблэһэн байгаа һаа, 1465 мянган түхэригэй ажал бэелүүлэгдээ.

Уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын, СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлгын хүдэлмэри урагшатайгаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэлтэй. Нёдондо оруулагдаһан ухаалан зохёолгын 70 мэдүүлгые һайшааһан 28 зүбшэл, авторска 34 үнэмшэлгэ ерэһэн байна. Арбан нэгэн багшанар, тэрэ тоодо хоёр студент «СССР-эй ухаалан зохёогшо» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа. Жэшээнь, кафедрые даагша В. А. Тыхеев СССР-эй ВДНХ-гай мүнгэн, лабораториие даагша К. М. Марактаев бронзо медальнуудта хүртөө. Л. О. Онхонова ВДНХ-гай хоёрдохи шатын дипломоор, «Студентнэрэй үйлэдбэриин практикада бригадна гурим хэрэглэлгэ» гэһэн выставкэдэ хабаадаһанайнгаа түлөө институднай ВДНХ-гай гурбадахи шатын дипломоор шагнагдаһан габьятай.

Институдай эрдэмтэд «Байгал далайн оршон тойронхиие сахин хамгаалха ба байгаалиин баялигые гамтангаар хэрэглэлгэ», «Республикымнай предприятинуудта хүндэ ажал оньһожоруулга», «Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой, мяха-һүнэй промышленностиин түүхэй эдые болбосоруулга, хадағалалга ба зүбөөр хэрэглэлгэ» болон бусад темэнүүд дээрэ хүдэлжэ байна.

Студентнэрэй гэр байрын, ажаһуудалай эрхэ байдал нилээд һайжараа. Байгал далайн эрьедэ спортивно-элүүржүүлгын «Ровесник» лагерь баригданхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ 800 гаран студентнэр тэндэ амараа.

Тиихэдэ республикадамнай студентнэрэй 90 һууритай түрүүшын санатори-профилактори байгуулагданхай. Тэрэ столовотой, 2—3 хүнэй байха болбосон түхэлэй байрануудтай. Аргалалгын байшангай барилга дүүрэхэ дүтэлөө.

Студентнэрэй поликлиникэдэ шүдэ аргалуулгын, рентгенэй физиокабинедүүд болон лабораторинууд бии. Мүн лэ химиин аргаар сэбэрлэлгын, шэрдэлгын пункт, механическа прачечна студентнэрые хангадаг.

Дээдэ-Онгостойдо институдай санын бааза оршодог. Тэндэ нэгэ удаа 200 гаран хүн спортоор бэеэ һорихо аргатай.

Үшөө нэгэ баяртай мэдээсэл. РСФСР-эй дээдэ һуралсалай эмхи зургаануудай министерствын тогтоолой ёһоор, студентнэрэй хүдэлмэри, ажаһуудал ба амаралтын эрхэ байдалые эмхидхэлгээр 1983 оной конкурс-харалгада институднай гурбадахи һуури эзэлээ. Тиигэжэ институдай коллектив РСФСР-эй Дээдэ һуралсалай эмхи зургаануудай министерствын ба профсоюзуудай республиканска комитедэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдажа, студентнэрэй байрануудые хангаха 1 мянган, студентнэрэй профсоюзна активые урмашуулха 450 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэбэ.

Т. АБИДУЕВА,
ВСТИ-гэй олон хэһэгтэй газетын редактор.

ФЕВРАЛИИН КИНОАФИША

АНХАРАЛ ТАТАМААР

Европын гүрэнүүдэй ниислэл хотонуудай салонуудта Эмма Макропулос шэнги сэбэр һайхан эхэнэр үзэгдөөгүй бэлэй. Эрэшүүлэй анхаралые суранзан шэнгеэр татадаг Эммэдэ эхэнэрнүүд атаархадаг һэн. Тэрэнэй зураг мэтэ сэбэр шэг шарайнь, хододоо залуухан, зохидхон ябадагынь гайхалтай һэн. Эмма Макропулос аяар 300 наһатай байгаа. Үнэншэхөөр бэшэ бэзэ? Теэд энэмнай фильм-фантастика ха юм.

Чех уран зохёолшо Карел Чапегай бэшэһэн «Средство Макропулоса» гэжэ фантастическа зүжэгэй үндэһөөр Александр Адабашьянай зохёоһон сценаряар режиссер Евгений Гинзбург **«Рецепт её молодости»** гэжэ фильм найруулан табяа. Зүжэгэй героиня Эмиля Марти гэжэ дуушан эхэнэр эсэгынгээ бүтээһэн тусхай эмэй ашаар 300 жэлдэ амиды мэндэ ябахаһаа гадна, бишыхашье хүгшэрдэггүй байгаа ха...

Картинынтнай гол удха ямар гээшэб гэһэн асуудалда режиссер Е. Гинзбург «дэмбэрэлтэ һайханаар, аша үрэтэйгээр ажаһууһан хүндэ наһа бараха гээшэ айдаһатай бэшэ». гэжэ харюусаһан байна.

Фильмын эхилһэнһээ хойшо хүгжэм, дуун, хатар танец, карнавал таһархагүй. Эндэ актриса Людмила Гурченко бэлиг шадабаряа харуулна. Гадна Олег Борисов, Армен Джигарханян, Анатолий Ромашин, Александр Абдулов, Сергей Шакуров, Елена Степанова болон бусад фильмдэ наадана. Фильм «Мосфильм» студида буулгагдаһан байна.

«Я тебя никогда не забуду». Энэ фильмын мүндэлһэниинь онсо түүхэтэй юм. Бүхэсоюзна радиогоор «Дуран тухай хөөрэлдөөн» гэһэн дамжуулга хэдэн жэлэй саада тээ үнгэргэгдэһэн байна. Тэрээнтэй дашарамдуулан, радио-шагнагшадһаа олон тооto бэшэгүүд редакцида ерэһэн. «Хүндэтэ нүхэд! Дамжуулгануудыетнай шагнаад, дуугай байха аргагүй байнаб. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хүндөөр шархатаһан хүм. Шуһаа ехээр гээһэндээ ами алдаһан байгааб...». Тэдэнэй дундаһаа энэ бэшэг онсо анхарал татаһан байна.

Үнэхөөрөөшье, тэрэ хүндэ клиническэ үхэл гээшэнь тохёолдоһон байгаа. Тэрэниие абарха хэрэгтэй шуһан медсанбадта байгаагүй. Шархатагшын хуби заяае секундэнууд шиидхэхэ болоо. Эгээл энэ үедэ залуухан медсестра донор болоһон түүхэтэй. Полина Федор хоёр удаань танилсажа, бэе бэедээ дурлалсаһан юм. Солдат фронтдо бусаха баатай болобо. Дайнай һүүлээр тэдэ хоёр заатагүй уулзаха ёһотой һэн. Түрүүшынгээ һайхан инаг дурые мартаагүй Полина Федор хоёр 20 жэл үнгэрһэн хойно, уулзаһан юм.

Энэ баримта «Я тебя никогда не забуду» фильмдэ эхи табиһан байна бшуу.

Тус фильмые СССР-эй арадай артист Павел Кадочников найруулан табяа. Актернууд Ирина Малышева, Евгений Карельских гол рольнуудыень гүйсэдхэнэ.

Удаадахи картинын үйлэ хэрэгынь Совет засагай һая тогтожо байһан үедэ Украинын нэгэ уездэ болоно. Нютагай уголовно бэдэрэлгын начальник Тихон Глоба хүниие алаһанда зэмэлэгдэнэ, хэрэгынь сүүдтэ дамжуулагдана. Алуулһан хүнэйнь яахын аргагүй муухай бандит байһашье, хуулиин ёһоор тэрэ зэмэтэйдэ тоологдохо болоно. Теэд Глоба зэмэеэ мэдэрнэгүй. Гадна бандидые хэнэй алаһанииешье тухайлна, теэд нэрыень нэрлэнэгүй. Саашадаа юунэй болоһые мэдэхэ гэбэл, **«Три гильзы от английского карабина»** гэжэ кино хараарайгты. Фильм Александр Довженкын нэрэмжэтэ киностудида буулгагдаа.

«Клетка для канареек» гэжэ фильм ажабайдалаа һаял эхилжэ байһан залуушуулда зорюулагданхай.

Түмэр замай вокзал дээрэ уулзаһан хүбүүн басаган хоёр түрүүшээр бэе бэедээ һэжэглэнгеэр хандабашье, дуугаралсаһаар, танилсаһаар байтараа нүхэсэнэ.

Баян гэр бүлэдэ түрэһэн Олеся басаган ядаһан тулиһан хүниие хайрладаг нимгэн сэдьхэлтэй һэн. Эсэгэгүйгөөр үндыһэн, ямаршье ажалгүй Викторто тэрэ туһалхые хүсэнэ.

Вокзал дээрэ танилсажа нүхэсэһэн тэрэ хоёрой хуби заяан һонирхолтой юм. Тиигэбэшье энэ фильмын темээр үргэн хөөрэлдөө хэжэ боломоор байна.

Тус фильмые залуу режиссер Павел Чухрай буулгаа. Олесиин эхын рольдо Алиса Фрейндлих наадана.

Хүндэтэ кино харагшад, дээрэ дурсагдаһан лэ фильмүүдээр мартын киноафиша дүүрэнэ бэшэ. Эндэ олоной анхарал татамаар фильмүүдыень нэрлэбэбди.

В. ЖАНЧИПОВА,
кинофикациин гүрэнэй комитедэй ахамад методист.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «Я тебя никогда не забуду», «Рецепт ее молодости» фильмүүдһээ хэһэгүүд.

УЛАСХООРОН[ДЫН] ШЭНЖЭЛ[ГЭ]

АДЛИ ТЭГШЭ ЭРХЭ БАЙДАЛАЙ ЁҺО ГУР

Вашингтондо, тэрэшэлэн НАТО-гай бусад оронуудай ниислэлнүүдтэ элдэб зиндаагай тусхайта түлөөлэгшэд һүүлэй үедэ һанаа амаруулма мэдүүлгэнүүдые үрьдилдэжэ байжа хэнэ. Тэрэниие шагнажа байхада уласхоорондын байдалда тиимэ онсо шухала юумэн болоногүй, Баруун Европодо түрүүлэн добтолгын американ ракетэнүүдые тараан тодхожо эхилһэнэй һүүлээр эб найрамдал бүри бата бэхи ба найдамтай боложо байһан шэнги. ФРГ-гэй канцлер Коль гэгшын баталан хэлэһэнэй ёһоор, «зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаануудта муудаһан, хүйтэрһэн ямаршье юумэн үгы», харин «зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаанууд хүгжөөгдэжэ үргэлжэлһөөр» гэжэ Баруун Германиин канцлер хүн зониие этигүүлхые оролдоно. США-гай гүрэнэй секретариин туһалагша Бэрт гэгшын түрүүлэлгэ доро үнгэргэгдэһэн НАТО-гай зүбшэлэлгын бүлэгэй февральда үнгэргэгдэһэн тусхай заседанида хабаадагшад баһал тиимэрхүү удхатайгаар үгэ хэлэһэн байха юм. Баруун Европодо американ ракетэнүүдые тараан тодхожо эхилһэнэй һүүлээр «Советскэ Союз хөөрэлдөөнэй столдо тэхэрихээр бэлэн байһанаа мэдүүлдэг болоо» гэһэн шэнгеэр дурсагдагша заседаниин һүүлээр толилогдоһон мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Ямаршье харюусалгагүй эдэ мэдүүлгэнүүдыень аюул ехэтэй, билдагууша, мэхэ хүсэһэн харата ябуулга гэхэһээ ондоогоор нэрлэхын аргагүй. Яахадаа тиимэ аюултайб гэхэдэ, эдэ мэдүүлгэнүүдынь бодото байдалтай ямаршье холбоогүй, Америкын, Европын ба бүхы дэлхэйн олониитын һэримжэтэй байлгые балартуулха гэһэн уг зорилготой. Хэрбээ бодото байдалые зүбөөр шэнжэлэн хараха болоо һаа, һанаа зоборитой тобшолол хэхэ хэрэгтэй болоно. Баруун Европодо американ ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые тараан тодхожо эхилһэнэй һүүлээр сэрэгэй аюулта байдал улам үргэдэнэ, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха ба тэрэниие горитойгоор хороохо талаар Женевэдэ хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд таһалдуулагдаа. Баруун оронуудай политическэ байдал зүбөөр ойлгодог ажал ябуулагшад энээниие мүнөө мэдэржэ байна. Жэшээнь, демократическа партиһаа США-гай президентын тушаалда кандидатураяа табижа байгшадай нэгэн Дж. Макговерн гэгшэ иигэжэ сэхэ мэдүүлээ: «буу зэбсэгүүдэй нөөсые үзэгдээгүй ехэ хэмжээндэ хүргэхэ» гэһэн Рейганэй политика буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга хиналта доро абаха тушаа хөөрэлдөөн дээрэ ямаршье аша туһа хүргөөгүй. Харин тэрэ хөөрэлдөөе таһалдуулха шалтаг болоһон байна».

Рейганэй захиргаанай найдажа байһанай ёһоор, ядерна буу зэбсэгүүдые үзэгдөөгүй ехээр бүтээн гаргалга хадаа сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай боложо, бусад оронуудые зонхилго доро абаха гэһэн Холбоото Штадуудай хүсэлыень хангажа шадахагүй байна. Советскэ Союз сэрэгэй хүсэнүүдэй талаар туйлагдаад байһан тэнсүүриие хубилгаха арга хэзээдэшье, хэндэшье олгохогүй. Өөһэдынгөө обороные бэхижүүлхэ талаар мүнөө союзнигуудтайгаа хамта зохихо хэмжээнүүдые абаад байхадаа, тиимэ арга шадалтай байһанаа элирхэйлэн харуулба.

Гэбэшье, буу зэбсэг
гаргаха замаар бодото
туйлагдаха гэжэ Советск
ногүй гээд эгээл үндэр
үмэнэһөө нэгэнтэ бэшэ
байха юм. Тад ондоогоор
рэлдөөн хадаа бэрхэшээ
асуудалнуудые, нэн түрү
зэбсэгүүдэй бүтээлгые
хороохо ори гансахан
болоно гэжэ манай оро
дахин дахин онсолон тэ

Гэхэтэй хамта ямаршье
зэбсэг ехээр гаргаха,
политика далдалһан хүб
шалдаан болгожо огто
ли тэгшэ эрхын, али а
гүй байдал хамгаалгын
даа ямаршье хөөрэлдөөн
ри боложо үгэмэ ори
ломжо мүн. Энэ ёһо гүр
далай хэрэгтэ харюусама
лада таарамаар үгэеэ о
дал туйлаха политическ
хэзээдэшье байһан ба б

Вашингтондо, НАТО-
нуудай ниислэлнүүдтэ
лэгдэдэг болоһон «эб на
ратайбди» гэһэн хубхай
нүүдые, эдэ үгэнүүдэйнь
бэелүүлэгдэдэггүй байһа
абан, баруун оронуудай
шэд харата зорилготой
нэ. Нэгэ талаһаа, Баруу
кетэнүүдээр дүүргэнэ, н
эб найрамдалда дуратай
хай хооһон үгэнүүдые ш
тые һамааруулна гээшэ.

Европодо ракетно-ядер
урда урдаһаа туласа та
ушарые һулааруулха тал
Союз тодорхой, бодото
лэгдэмэ дурадхалнуудай
плекс оруулһан байха ю
хы талын аша туһын
харюусана, адли тэгшэ
алиндань аюулгүй байдал
ёһондо батаар түшэглэн
халнуудай дүүрэн хүсэ
совет хүтэлбэри дахин д
лэн харуулна. Эндэ ганса
рэгтэй — Баруун Европ
ракетэнүүдые тараан тод
хын урда тээхи байдалда
лада Холбоото Штадууд
лэн байһанаа харуулха

США-гай, НАТО-гай
нэй союзнигуудай зари
газаашалха хараа бодол
шье һаа, бүхы дэлхэй д
рондын хэрэгүүдтэ таата
байдал туйлаха хүсэл э
бэхижэнэ. Дэлхэйн бүхы
рэ дайнда эсэргүү хүдэ
дажа байһан оло милли
найрамдал аршалан хам
эдэбхи үүсхэл улам ехэ

Америкын «Филадельф
гэжэ газетын иигэжэ
дэмы бэшэ: «Холбоото
Японодо ба Баруун Евро
үнгэргэгдэһэн олониитын һ
та хадаа хүнүүдэй хүс
айхабтар тодоор элирхэй
баруун оронуудтахи а
хангаха гол арга юуб
рүүн буу зэбсэгүүдые х
асуудалаар Женевэдэ х
хэлсээндэ амжалта туй
гэжэ олонхи хүнүүд э
байгаа.

ХЭНДЭШЬЕ ХЭРЭГГҮЙ Д

Аяар гурба хахад шахуу жэл соо ирано-ирак шуһата дайн үргэлжэлһөөр. Иранай сэрэгүүд февралиин 22-то эндэхи фронтын урда участогта далайса ехэтэй добтолгодо ороо. Харин гүрэнүүдэй хэблэлдэ бэшэгдэһэнэй ёһоор, хоёр талаһаа дайшалхы ябуулганuудта хэдэн зуу мянган хүн хабаадажа байна. Добтолгодо орогшодшье, обороноһо байгшадшье туйлай ехэ хохидолдо ороно, алуулһан, шархатаһан хүнүүд хэдэн арба мянгаар тоологдоно. Дайшалхы техникэ — танк, бронетранспортер, артиллерийскэ буунууд айхабтар олоор үгы хэгдэнэ. Агаарһаа хэгдэһэн добтолгоор, артиллериин буудалгаар граждан объектнүүдтэ, мүн нефть илгадаг предприятинуудта айхабтар ехэ һандарал ушаруулагдана.

Удаан саг соо үргэлжэлжэ байһан энэ дайнһаа Ирагай, мүн Иранайшье дотоодын байдал орёо бэрхэшээлтэй болонхой. Эдэ оронуудай гадаадада худалдадаг нефтиин хэмжээн ехээр доошолжо, финансова ба экономическа бэрхэшээлнүүд үзэгдөөгүй ехээр үргэдэнэ. Эдэ хоёр орондо огто хэрэггүй, бодомжогүй аюулта дайнай хэгдэжэ байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Хэды тиимэшье һаань, дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй энэ хоёр ороной хоорондо һүжэрһэн аюулта дайе болюулха гэһэн бүхы хүсэлэл оролдолго мүнөө болотор ямаршье үрэ дүн асараагүй байһаар. Энэ ушарай горитойхон шалтагаан гэхэдэ
мын «таһалаад, эзэрхэн
политика болоно. Бодо
абажа харахада, бэе бэеэ
һан энэ тулалдаан хадаа
нополинуудай дээрмэдэ
Ирак болон Иранай сохи
га шадалые бага болгохо
раиль-американ эзэрхэг т
гада эсэргүү Дүтын Зүү
нуудай тэмсэлэй фронты

Ормузска проливаар
хамгаалха гэһэн шалтаг
болон Англи Персидскэ
до американ авианосец
рүүтэй далайн сэрэгэй
байна. 30 шахуу крейсе
ба десантна суднанууд
арадуудта эсэргүү интерв
эхилэнхэй.

Эб найрамдалда дура
рэнүүдтэй хамта Советск
ирак арсалдаа буляалда
түлөө, Дүтын Зүүн зүгэй
галан тайбанаар хүгжэхын
рэнүүдэй бэеэ даанхай
жэхын түлөө, ирано-ирак
ляалдаае һамбаашалан
ческэ талаар Дүтын ба
зүг руу нэбтэрэн орохы
тулалдаае хэрэглэхэ зор
риалис хүсэнүүдэй һэдэл
гүү ябуулга хэнэ.

Г.

Спорт

ТОБШОХОНООР...

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй 15-дахи мүрысөөн Швециин Гётеборг хотодо дүүрэбэ.

Түрүүшын үдэр эхэнэрнүүдэй дунда 3000 метртэ үнгэргэгдэһэн урилдаанда һонирхолтой, шанга тэмсэлэй болоһые спортдо дуратайшуул телевизорээр хужарлан хараһан байна. Нютагаймнай басаган, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова энэ зайда хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Энэ амжалтадань РСФСР-эй габьяата тренер В. Д. Домнин ехэ габьяатай юм.

• • •

Хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр уласхоорондын ехэ мүрысөөн Болгариин ниислэл—Софи хотодо болобо. Совет ороной атледүүд илалта туйлаһан байгаа.

Уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова эхэнэрнүүд сооһоо түрүү һуури эзэлбэ. Тэрэ табан зүйлөөр мүрысэхэдөө, 4588 очко абажа, илажа гараһан байха юм. Дабалтануудтай 60 метрые 8,48 секунда соо гаталаа, 14 метр 36 сантиметртэ ядро түлхеэ, 175 сантиметртэ үндэрые, 640 сантиметртэ утые харайгаа, 800 метрэй урилдаанда 2.16.65 минута саг харуулаа.

Энэ хадаа РСФСР-эй габьяата тренер Б. В. Мироновай һурагшада Олимпиадын урда тээхи һорилго бэлэдхэлэй ээлжээтэ шата болобо.

БАРИЛДААН. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар «Интернационал» гэжэ уласхоорондын заншалта мүрысөөн Монголой ниислэл — Улаан Баатар хотодо үнгэргэгдэһэн байна. 12 ороной 150 гаран эрхим бэрхэ барилдаашад энэ мүрысөөндэ хабаадаба.

Манай республикын барилдаашадай дундаһаа уласхоорондын классай спортын мастер Б. Будаев, спортын мастернууд А. Лезнов, И. Гармаев гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илалта туйлаһан байна. Спортын мастерта кандидат В. Абзаев—хоёрдохи, спортын мастер С. Галсанов гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Орджоникидзе хотодо эхилхэнь. Алас-Дурна зүгэй зонын нааданда шалгарһан манай барилдаашад — спортын мастернууд В. Балдуев, С. Замбалов, В. Актинов, С. Пашинский, спортын мастерта кандидадууд А. Бардаханов, С. Шестаков, М. Илюхинов, Ю. Банзаргашеев гэгшэд республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалха байна. Тренернүүд О. Алексеев, В. Сыдеев гэгшэд тэдэнэртэй хамта ошолдобо.

• • •

Залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө һаяхан Таллин хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ шалгарһан манай республикын «Динамо» бүлгэмэй барилдаашад, спортын мастернууд Д. Халтанов, Н. Иванов гэгшэд СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Европын чемпионадта хабаадаха зорилготойгоор Минск шадархи «Стайки» гэжэ олимпийскэ баазада һуралсал һорилго хэжэ байна.

КОНЬКИ. Дүтын зайда конькигаар урилдалгаар ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Москвагай «Динамо» стадионой елүүр дээрэ үнгэргэгдэбэ. Нютагаймнай хүбүүн, мүнөө Москвада ажаһуудаг уласхоорондын классай спортын мастер Павел Пегов мүнгэн медаляар шагнагдаа. Тэрэ мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр 500 метртэ урилдахадаа, 38,17 секунда саг харуулжа, илалта туйлаба.

ҺУР ХАРБАЛГА. Залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн Москвада боложо байна. «Динамо» бүлгэмэй республиканска соведэй харбагшад — спортын мастернууд: ВСТИ-гэй студентка О. Бартанова, Улаан-Үдын 3-дахи һургуулиин һурагшад Б. Цыбикдоржиева, Ж. Дамбиев, 14-дэхи һургуулиин һурагша Е. Леонова гэгшэд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадана.

БОКС. Залуушуулай дунда «Буревестник» бүлгэмэй Түрүү соведэй мүрысөөн Калининград хотодо дүүрэбэ. Технологическа институдай студент Игорь Назаров нэгэдэхи дундууршаг шэгнүүртэ тулалдахадаа, бүхы уулзалгануудтаа илажа, Түбэй соведэй чемпион болобо. Тус институдта һурадаг Соёл Бабуев бронзо медаляар шагнагдаа.

• • • •

Боксоор «Урожай» бүлгэмэй Түбэй соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Даугавпилс хотодо болобо. Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Андрей Гыргенов хүнгэншэг шэгнүүртэ бронзо шанда хүртэбэ. Тиигэжэ манай республикын эдэ гурбан боксер залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Каунас хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадахын тула һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» февралиин 25-да үнгэргэгдэһэн 8-дахи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха». 1—баскетбол, 5 — бүхэ барилдаан, 22 — уһа руу һүрэлгэ, 29 — стендовэ буудалга, 33 — футбол, 39 —альпинизм.

«36-һаа 5-ень тааха». 8—велоспорт-трек, 19 —санын урилдаан, 21—тамаралга, 34 —ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей, 36 —авиа-спорт.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай февралиин 25-да үнгэргэгдэһэн 8-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 629.564 билет ороо. Зургаан номер таабагүй, табан номер (13 карточка) таагшад—3.499 түхэриг, дүрбэн номер (1074 карточка) тааһан хүнүүд—52 түхэриг. гурбан номер (21887 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 4.567404 билет ороо. Табан номер (29 карточка) тааһан хүнүүд—9.623 түхэриг, дүрбэн номер (4514 карточка) таагшад—96 түхэриг, гурбан номер (132194 карточка) тааһан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 8-дахи тиражай шүүбэринүүд мартын 7-һоо апрелиин 7 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Партийна эдэбхитэд» — түрүү бэшэг. «Ажалай эршэ» Л. Левченкын статья. Малай үбэлжэлгэ тухай мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Эршэтэ барилга гэжэ соносхогдобо» — М. Бекетовэй статья. «Ехэ һү гүрэндөө» — А. Хангаловагай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түрүү дүй дүршэл: табан жэлэй нэмэлтэ нөөсэ. «Аша үрэ дээшэлүүлхэ шэглэлээр» — тусхай хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһанда. БАМ: үдэрһөө үдэртэ. «Түгэсхэлэй үшөө дүшэн хүүргэ» — В. Короновскотой хөөрэлдөөн. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Уран зураашад Северобайкальск айлшалба» — Ч. Доржиевай фото-мэдээсэл. П. Лазаревай шог ёгто репортаж. Нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Горнистнар, дохёогоо үгыт!» 10.25 — «Укрощение огня» — уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сери). 13.05 — һүүлэй һонин . (13.10 час хүрэтэр) 15.15 — һүүлэй һонин. 15.35 — **«Табан жэл — хүн бүхэнэй хэрэг»** — телевизионно баримтата фильм. 16.25 — Арадай хатарай «Ритипитис» ансамблиин концерт. 16.45 — Эрдэм дэлгэрүүлгын журнал. 17.30 — Бахай зохёолнуудһаа сюитэ. 17.40 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.10 — «Зураг бүхэндэ—наран» 18.25 — Эб найрамдалай ба хани харилсаанай замаар СССР—Греци.

Улаан-Үдэ 18.40 — «Байгал». 18.50 — **«Партиин шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан»** гэһэн циклһээ. 19.20 — «Байкал».

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ». 20.00—Мультфильмнүүд. 20.35 — СССР-эй гүрэнэй арадай хатарай академическэ ансамблиин концерт. 22.00 — «Время». 22.35— «Слушайте, если хотите...»— фильм-концерт. Урданай романснууд ба вальснуудые СССР-эй арадай артистка Л. Зыкина гүйсэдхэнэ. 23.15 — «Колокол памяти» — телевизионно баримтата фильм. 23.45— «Мүнөөдэр түби дэлхэйдэ» (24 час хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55 — Дамжуулгын программа 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Дело не в рекордах» — телефильм. 9.35 — 10.35 — Физикэ. 10-дахи класс «Волновые и квантовые свойства света». 10.05— 13.45 — Француз хэлэн. (1-дэхи жэлээ һурагшадта). 11.05— ПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлгэ. Хүн ба оршон байдал. 11.35—12.40 — Ботаника. 5 класс. «Ургамалай эшын байгуулга ба ургалта» 11.55 — «Узбойгоор аяншалга» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.10 — «Шатарай һургуули». 13.00 — «Түүхын хуудаһанууд». 14.20 — «Замбуулинай зуун жэл». Туужа бэшэгэй хуудаһанууд. (1-дэхи фильм). «Замбуулин юунһээ эхитэйб?». 15.20 — К Симонов. «Третий адъютант» 16.05 — «Москва соогуур аяншалга. Марксын проспект. 16.25 — Уран зураашад тухай. Вера Мухина. 16.50 — һүүлэй һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 — Дамжуулгын программа. 17.00 — Түймэр сэргэлгын темээр баримтата фильм. 17.20 — «Эд бараа — арад зондоо» гэһэн циклһээ. 17.
нууд. 18.00
уласхоорондын
тын 8-да з
зор хара
концерт.

Москва. 1
Венгр тема
оркестрэй
19.00 — «М
Баримтата т
21.00 — З
«Амгалан
шуул». «Ч
фильм. 21.1
вой уран
«Время». 2
Трубной» —
фильм. 23.
СССР-эй ч
до» (Гор
(Воскресенск
тэр).

Р. Б.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительст. ва—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21. 2-57-63. информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61. выпускающие —2-35-95, отдел объявлений— 2-65-54.

Республиканская типография Гос ственного комитета Бурятской АСС делам издательств, полиграфии и ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лени -02356. Заказ № 56. Индекс